

LAGRÅDET

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 2010-02-24

Närvarande: F.d. regeringsrådet Leif Lindstam, f.d. justitierådet Lars Dahllöf och regeringsrådet Carina Stävberg.

Den nya skollagen – för kunskap, valfrihet och trygghet

Enligt en lagrådsremiss den 10 december 2009 (Utbildningsdepartementet) har regeringen beslutat att inhämta Lagrådets yttrande över förslag till

1. skollag,
2. lag om införande av skollagen (2010:000),
3. lag om ändring i arbetsmiljölagen (1977:1160),
4. lag om ändring i lagen (1986:163) om rätt till ledighet för svenskundervisning för invandrare,
5. lag om ändring i lagen (1991:1109) om uppdragsutbildning i vissa fall,
6. lag om ändring i lagen (1993:165) om läkarvårdsersättning,
7. lag om ändring i bibliotekslagen (1996:1596),
8. lag om ändring i lagen (2007:1157) om yrkesförarkompetens,
9. lag om ändring i lagen (2008:307) om kommunalt vårdnadsbidrag,
10. lag om ändring i diskrimineringslagen (2008:567),
11. lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400),
12. lag om ändring i socialförsäkringsbalken.

Förslagen har inför Lagrådet föredragits av rättssakkunnige Per Eriksson, kanslirådet Mikael Hellstadius och rättssakkunniga Viktoria Thörnqvist, biträdda av ämnesrådet Kerstin Hultgren, kanslirådet Merja Strömberg, ämnesrådet Gudrun Wirmark, kanslirådet Ulrika Åkerdahl och kanslirådet Anna Skeppstedt.

Förslagen föranleder följande yttrande av Lagrådet:

Lagrådet lämnar först några inledande synpunkter på förslaget till skollag. Härfter redovisar Lagrådet synpunkter på skollagsförslagets disposition och kvalitet, författningskommentaren samt användandet av bemyndiganden och s.k. upplysningsbestämmelser. Slutligen tas upp erinringar mot och synpunkter på enskilda paragrafer i de till Lagrådet remitterade lagförslagen.

Inledande synpunkter på förslaget till skollag

Lagrådsremissen innehåller förslag till en ny skollag och till vissa följdändringar i andra lagar. Utgångspunkten för den nya lagstiftningen anges vara att den i så stor utsträckning som möjligt ska vara gemensam för alla skol- och verksamhetsformer och alla huvudmän, såväl offentliga som enskilda.

Den föreslagna skollagen är mycket omfattande. Den innehåller 29 kap. med sammanlagt ca 700 paragrafer, vilket förklaras framför allt av att en stor del av den tidigare på många olika författningar uppdelade skollagstiftningen samlats i lagen. Även om lagen därigenom blir mycket omfattande och ofrånkomligen något svåröverskådlig framstår det enligt Lagrådets mening som en lämplig åtgärd att samla en stor del av skollagstiftningen i en lag.

En nackdel med den valda metoden är att det medfört att ett mycket stort antal bemyndiganden och upplysningar om kommande föreskrifter (sammanlagt ca 150) förts in i den föreslagna skollagen.

Lagrådet återkommer till frågan om bemyndiganden och upplysningsbestämmelser.

Skollagsförslagets disposition och kvalitet

Lagen innehåller några inledande och avslutande kapitel med bestämmelser som är gemensamma för i princip all verksamhet som regleras i lagen och mellan dessa delar finns särskilda kapitel som behandlar varje sådan verksamhet.

Det är brukligt att textens innehåll i en lagstiftningsprodukt får vara bestämmande för författningens disposition samt för rubrikernas innehåll och placering. I den föreslagna skollagen kan enligt Lagrådets mening ifrågasättas om inte dispositionen och rubrikerna ibland har kommit till utan att tillräcklig hänsyn har tagits till lagtextens innehåll och behovet av rubriker.

Exempelvis har 1 kap. rubriken "Inledande bestämmelser" varpå direkt följer den likalydande underrubriken "Inledande bestämmelser" och därpå ytterligare en underrubrik innan en paragraf följer på de tre rubrikerna. Den andra rubriken innebär inte något nytt och bör därför kunna tas bort. Vidare kommer paragrafen under rubriken "Lagens innehåll" först som 12 § i det första kapitlet. Enligt Lagrådets mening bör denna paragraf placeras i inledningen till kapitlet.

En annan egenhet när lagens innehåll anges i 1 kap. 12 § är att ibland återges texten i kapitlets rubrik och numret på kapitlet och i andra fall anges visserligen kapitelnumret, men med en delvis annan

text än rubriktexten. Vidare inleds i princip varje kapitel med en paragraf under rubriken "Kapitlets innehåll". Dessa paragrafer är inte enhetligt utformade och svarar inte heller alltid mot innehållet i de i kapitlet använda underrubrikerna eller paragrafernas innehåll. Ett exempel är 4 kap. 1 § och 5 kap. 1 § där hänvisningar sker till efterföljande rubriker på olika nivåer. Vidare är vissa rubriker medtagna och andra utelämnade. Dessutom är bara en del efterföljande rubriker korrekt återgivna under det att andra tycks ha kompletterats eller förkortats. Ett annat exempel är 26 kap. 1 § där bland bristerna kan nämnas att innehållet i den femte strecksatsen inte kan återfinnas i någon av de därpå följande paragraferna i kapitlet.

Enligt Lagrådets mening bör de s.k. innehållsparagraferna få en enhetlig utformning och svara mot de i respektive kapitel använda rubrikerna med angivande av vilka paragrafer som avses. Det kan dock ifrågasättas om det finns behov av att inleda varje kapitel med rubriken "Kapitlets innehåll" och därefter ha en paragraf där det kommande innehållet räknas upp. En sådan paragraf bör kunna undvaras åtminstone i de fall kapitlets omfång inte är större än att läsaren utan svårighet kan bilda sig en uppfattning om innehållet.

En annan iakttagelse av mera generellt slag är att det i den föreslagna lagtexten förekommer ett stort antal fel och brister. En brist när det gäller utformningen av lagtexten är att det i paragrafer med samma sakliga innehåll har använts olika formuleringar, olika ordvändningar och olika begrepp utan att det tycks vara motiverat (se t.ex. 9 kap. 14 § jfd med 10 kap. 28 § första stycket och 11 kap. 31 § jfd med 19 kap. 20 §). Bristen på enhetlighet är omfattande.

Vidare förekommer i lagtexten hänvisningar till andra lagrum där hänvisningarna är felaktiga (se t.ex. 2 kap. 32 § där hänvisning sker till samma paragraf och 5 kap. 19 §, 19 kap. 14 §, 20 kap. 35 § och

21 kap. 22 §). Lagrådet får närmast intrycket av att många av de noterade bristerna, som här enbart beskrivits med ett fåtal exempel, beror på att en tillräckligt noggrann genomgång inte har gjorts innan förslaget lämnades över till Lagrådet. Enligt Lagrådets mening måste en sådan genomgång och överarbetning ske under den fortsatta beredningen av lagstiftningsärendet.

Författningskommentaren

Författningskommentaren inleds med att aktuell paragraf återges före den kommenterande texten. Lagrådet kan konstatera att det i ett anmärkningsvärt stort antal fall brister i överensstämmelse mellan paragraftexten i författningskommentaren och den lagtext som är överlämnad för granskning (se t.ex. 2 kap. 17, 20 och 24 §§, samt 5 kap. 19 §). En grundläggande kontroll och upprättning av de båda uppsättningarna av lagtext borde naturligtvis ha utförts innan förslaget presenterades för Lagrådet och måste göras under den fortsatta beredningen av lagstiftningsärendet. Det förtjänar i detta sammanhang framhållas att det naturligtvis underlättar för läsaren att ha texten i en paragraf och författningskommentaren till paragrafen i ett sammanhang på det sätt som har skett i lagrådsremissen.

För att finna vägledning i tolkningsfrågor är man i många fall hänvisad till förarbeten till den lagstiftning som ersätts av skollagen. Det är därför till stor hjälp att i inledningen till författningskommentaren till varje paragraf finns en hänvisning till motsvarande äldre bestämmelse och dess förarbeten, om sådana finns. Om den föreslagna paragrafen inte har någon äldre motsvarighet bör det klart framgå att paragrafen är ny. Lagrådet kan konstatera att sådana hänvisningar finns för ett stort antal av de föreslagna paragraferna. Dock finns det brister i en del av hänvisningarna och ibland saknas de helt. För att underlätta tillämpningen av den nya lagen bör en genomgång göras

av författningskommentaren och denna kompletteras i nämnda hänseenden.

Bemyndiganden och s.k. upplysningsbestämmelser

Bemyndigandena och upplysningsbestämmelserna i lagen är utformade på flera olika sätt. Bland bemyndigandena är de vanligaste formuleringarna "Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter" (se t.ex. 1 kap. 11 § tredje stycket och 2 kap. 13 § andra stycket) och "Regeringen får meddela föreskrifter" (se t.ex. 2 kap. 12 § tredje stycket och 3 kap. 20 § andra stycket). Andra formuleringar som förekommer är "Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter" (se t.ex. 16 kap. 10 § och 11 § tredje stycket), "Regeringen får meddela ytterligare föreskrifter" (se 29 kap. 24 § första stycket) och "Regeringen får meddela de föreskrifter som behövs" (se 29 kap. 25 §).

Det finns enligt Lagrådets mening anledning att ifrågasätta om formuleringen av de olika bemyndigandena har gjorts konsekvent. Exempelvis framgår av 2 kap. 12 § tredje stycket att regeringen får meddela föreskrifter om utbildning av rektorer medan enligt 2 kap. 13 § andra stycket regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om utbildning av lärare och folkskollärare.

Flertalet bemyndiganden har placerats i anslutning till den bestämmelse i lagen som bemyndigandet avser. Lagrådet anser att det skulle vara till fördel om bemyndigandena kunde göras mer generella och därmed färre, t.ex. genom att antingen sammanföras i en paragraf i ett kapitel eller tas in i 29 kap., där det i 19–25 §§ redan finns vad som kallas "Övriga bemyndiganden". Som exempel kan

nämns det bemyndigande som finns i 29 kap. 24 § första stycket, som ger regeringen rätt att meddela ytterligare föreskrifter om bestämmandet av visst bidrag som kommuner enligt olika angivna paragrafer är skyldiga att lämna till fristående förskolor och fristående skolor. Härigenom minskar antalet särskilda bemyndiganden i lagen, utan att några påtagliga nackdelar kan antas uppkomma i fråga om läsbarhet och tillgänglighet. Enligt Lagrådets uppfattning synes samma metod kunna användas t.ex. beträffande de i stort sett likalydande bemyndiganden som finns i 8 kap. 23 §, 9 kap. 20 §, 10 kap. 38 §, 11 kap. 37 §, 16 kap. 56 § och 19 kap. 26 §. Det synes även kunna hävdas att bemyndigandet i 29 kap. 19 § är så generellt utformat att det täcker också en del av de bemyndiganden som finns i de särskilda kapitlen. I det fortsatta beredningsarbetet bör denna fråga övervägas vidare.

Det bemyndigande som finns intaget i 18 kap. 16 § innebär att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela närmare föreskrifter om modersmålsundervisning. Uttrycket närmare föreskrifter brukar användas för att beteckna verkställighetsföreskrifter. Eftersom regeringen enligt 8 kap. 13 § första stycket 1 regeringsformen har rätt att meddela sådana föreskrifter är det mindre lämpligt att utforma bemyndigandet i 18 kap. 16 § på det sätt som föreslagits. Det kan också påpekas att det skiljer sig från motsvarande bemyndiganden i andra kapitel (se 10 kap. 7 § tredje stycket, 11 kap. 10 § tredje stycket och 15 kap. 19 § tredje stycket) genom att ordet "närmare" ingår.

Vid sidan av de nu nämnda slagen av bemyndiganden finns bestämmelser som i olika varianter innebär att "föreskrifter meddelas". Varianterna är "Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter" (se t.ex. 1 kap. 11 § andra stycket och 2 kap. 17 § andra stycket), "Regeringen meddelar föreskrifter"

(se t.ex. 2 kap. 31 § första stycket och 12 kap. 5 § andra stycket), "Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar närmare föreskrifter" (se t.ex. 2 kap. 16 § och 26 kap. 24 § andra stycket), "Regeringen meddelar närmare föreskrifter" (se 27 kap. 6 § andra stycket), "Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar ytterligare föreskrifter" (se t.ex. 18 kap. 12 § andra stycket och 20 kap. 6 § tredje stycket) och "Ytterligare bestämmelser finns i föreskrifter som meddelas av regeringen" (11 kap. 7 § andra stycket).

Den närmare innebörden av bestämmelser som innebär att regeringen eller i vissa fall regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter är oklar. I författningskommentarerna till flera av dessa bestämmelser anges uttryckligen att de är avsedda att utgöra en information (se 15 kap. 10, 13 och 29 §§, 16 kap. 25 §, 19 kap. 2, 3 och 5 §§, 24 kap. 26 § och 29 kap. 6 §). I kommentarerna till andra bestämmelser av detta slag finns inte motsvarande upplysning.

Rent språkligt ligger det närmast till hands att uppfatta uttrycket "regeringen meddelar föreskrifter om" som ett åläggande för regeringen att meddela verkställighetsföreskrifter i ett visst ämne. Med en sådan tolkning får bestämmelsen anses grundlagsstridig, eftersom den hindrar regeringen från att i enlighet med regeringsformen delegera rätten att meddela verkställighetsföreskrifter till en myndighet som regeringen bestämmer och därutöver kan uppfattas som ett hinder för regeringen att meddela andra verkställighetsföreskrifter än sådana som direkt omfattas av bestämmelsen. Det senare kan illustreras med vad som föreskrivs i 19 kap. 3 §. Paragrafen behandlar vilka ämnen undervisningen på nationella program i gymnasiesärskolan ska omfatta, vilka ämnen som dessutom ska finnas och att det ska finnas riktvärden för under-

visningens omfattning. Enligt paragrafens sista stycke meddelar regeringen föreskrifter om riktvärden för undervisningstiden för ämnen och ämnesblock på nationella program. Som den senare bestämmelsen är utformad synes regeringen vara förhindrad att meddela andra föreskrifter än sådana som direkt täcks av bestämmelsen.

Formuleringen "regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer" eliminerar den ena bristen i bestämmelser av detta slag men inte den andra.

Om det finns särskild anledning i visst fall att endast regeringen avses meddela föreskrifter i ett visst ämne bör ett sedvanligt bemyndigande meddelas ("regeringen får meddela föreskrifter om"). Riksdagen är enligt 8 kap. 14 § regeringsformen oförhindrad att genom lag meddela föreskrifter i visst ämne i vilket regeringen har behörighet att besluta föreskrifter. När så skett är regeringen förhindrad att meddela föreskrifter som strider mot vad riksdagen har beslutat men kan, beroende på hur bemyndigandet utformas, ha kvar sin rätt att meddela verkställighetsföreskrifter.

I den mån upplysningsbestämmelser förekommer bör de vara utformade så att det inte råder någon tvekan om deras karaktär. Svårigheterna med att utforma bestämmelserna framgår av 10 kap. 20 §. Lagrådet tar upp denna paragraf bland de paragrafer som behandlas särskilt.

Bland de bestämmelser i lagen som synes vara avsedda att tjänstgöra som upplysning finns några som innebär att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer eller endast regeringen "meddelar närmare föreskrifter om" (se 2 kap. 16 §, 26 kap. 24 § andra stycket, 27 kap. 6 § andra stycket och 29 kap. 17 § andra

stycket). Eftersom avsikten synes vara att sådana bestämmelser endast är avsedda att upplysa om att det kommer att finnas verkställighetsföreskrifter kan i vart fall ordet "närmare" utgå.

Det är enligt Lagrådets uppfattning angeläget att det fortsatta beredningsarbetet får omfatta en granskning av utformningen av de bestämmelser som innehåller bemyndiganden eller som avses utgöra upplysningsbestämmelser. Lagrådet lämnar vid behandlingen av de särskilda paragraferna i lagen synpunkter även på vissa av de paragrafer som innehåller bestämmelser av nu aktuellt slag.

Lagrådet lämnar följande synpunkter på enskilda bestämmelser i förslagen.

Förslaget till skollag

1 kap. 3 §

I paragrafen definieras vissa grundläggande begrepp i skollagen, nämligen elev, fristående fritidshem, fristående förskola, fristående skola, förskoleenhet, skolenhet, undervisning och utbildning. En del av dessa begrepp är nya och förekommer inte i 1985 års skollag. Eftersom den föreslagna skollagen är omfattande är definitionerna och användningen av olika begrepp av avgörande betydelse för en enhetlig tolkning och tillämpning, särskilt som nämnda definitioner innebär att begreppen ges en innebörd som ligger vid sidan av de aktuella begreppens betydelse i vanligt språkbruk. Det finns också andra ord och uttryck i skollagen som används i en betydelse som inte är självklar för tillämparen, men där någon definition inte ges. Det gäller bl.a. de närliggande begreppen öppen förskola, öppen fritidsverksamhet och annan pedagogisk verksamhet. För att kunna förstå innebörden och räckvidden av sistnämnda begrepp i för-

hållande till dem som används i 1 och 2 §§ är det enligt Lagrådets mening nödvändigt att även begreppen öppen förskola, öppen fritidsverksamhet och annan pedagogisk verksamhet definieras redan i det inledande kapitlet.

Förutom att det saknas definitioner av vissa begrepp, brister det i vissa fall i enhetlighet vid utformningen av de olika paragraferna då begreppsanvändningen inte är konsekvent genomförd. Begreppen får ibland olika betydelse beroende på i vilket sammanhang de förekommer. Med elev avses enligt definitionen i paragrafen en person som deltar i någon form av utbildning som regleras i skollagen. Definitionen innefattar deltagare inom samtliga skolformer och fritidshemmet. Barn i förskolan anses dock inte som elever och inte heller barn som deltar i pedagogisk verksamhet enligt 25 kap. I kapitlet om åtgärder mot kränkande behandling utvidgas emellertid elevbegreppet till att avse såväl den som söker plats i förskolan eller i annan pedagogisk verksamhet enligt 25 kap. som den som deltar i sådan verksamhet (6 kap. 3 §).

Två begrepp som förekommer i många av lagens paragrafer är "bosatt i" och "hemkommun". Innebörden av begreppen förklaras i 29 kap. 1 § respektive 5 §. Det är enligt Lagrådets uppfattning lämpligt att dessa två begrepp förklaras i anslutning till definitionerna i förevarande paragraf.

I sammanhanget finns också skäl att peka på att det i vissa fall kan uppstå praktiska problem vid gränsdragningen mellan vad som ska anses innefattas i undervisning respektive utbildning och att det vid tillämpningen av enskilda bestämmelser är svårt att med bestämdhet veta hur bestämmelserna avses förhålla sig till varandra.

1 kap. 6 och 7 §§

Enligt den först nämnda paragrafen ska utbildningen vid en skolenhet eller en förskoleenhet med offentlig huvudman vara icke-konfessionell.

Vidare ska enligt förslaget i den därpå följande paragrafens första stycke undervisningen vid fristående skolor, förskolor och fritidshem vara icke-konfessionell. Utbildningen i övrigt vid fristående skolor, förskolor och fritidshem får enligt paragrafens andra stycke ha en konfessionell inriktning. Deltagandet i konfessionella inslag ska vara frivilligt.

Lagrådet kan konstatera att vad som avses med "utbildning" respektive "undervisning" har definierats i 1 kap. 3 §. Däremot finns inte någon direkt definition av vad som i denna lag avses med uttryck som "icke-konfessionell", "konfessionell inriktning" eller "konfessionella inslag". Enligt Lagrådets mening är uttrycken av så avgörande betydelse för förståelsen av lagtexten att även dessa förtjänar att definieras redan inledningsvis på samma sätt som har gjorts med andra grundläggande uttryck. Vidare kan svårigheter vid tillämpningen förutses i och med formuleringen "Utbildningen vid en skolenhet eller förskoleenhet..." när i själva verket avses att utbildningen ska vara icke-konfessionell inom den del av skolväsendet som har offentlig huvudman (se författningskommentaren till 6 §). Det är inte heller alldeles klart vad som avses med att "Undervisningen vid fristående skolor, förskolor och fritidshem ska vara icke-konfessionell." Först när man sätter paragrafen i relation till den föregående står det helt klart att vad som avses är att även de ifrågavarande förskolorna och fritidshemmen ska vara fristående för att paragrafens innehåll ska gälla.

Lagrådet föreslår mot bakgrund av det anförda att 6 och 7 §§ förs samman till en paragraf med två stycken samt ges följande lydelse:

Utbildningen inom skolväsendet med offentlig huvudman ska vara icke-konfessionell.

Undervisningen vid sådana skolor, förskolor och fritidshem som har enskild huvudman ska vara icke-konfessionell. Utbildningen i övrigt vid sådana skolor, förskolor och fritidshem får ha en konfessionell inriktning. Deltagandet i konfessionella inslag i utbildningen ska vara frivilligt.

1 kap. 12 §

I paragrafen anges lagens innehåll. Som redan påpekats bör en bestämmelse av detta slag tas in i inledningen till kapitlet och innehållsförteckningen bör korrekt återge de olika kapitlens rubriker. Det är mindre lämpligt att ange att lagens kapitel innehåller "inledande bestämmelser (1 kap.) och bestämmelser om ---övriga bestämmelser (29 kap.)". Paragrafen kan i stället lämpligen inledas på följande sätt:

Lagen innehåller 29 kapitel. Dessa är
- inledande bestämmelser (1 kap.),
- huvudmän och ansvarsfördelning (2 kap.) osv.

2 kap. 2 §

Av paragrafens första stycke framgår att kommuner är huvudmän för bl.a. förskoleklass och fritidshem. Av 4 § i kapitlet framgår dock att staten är huvudman för förskoleklass och fritidshem vid en skolenhet med specialskola eller sameskola. Första stycket i 2 § föreslås därför få följande lydelse:

Kommuner är huvudmän för förskola, förskoleklass, grundskola, grundsärskola, gymnasieskola, gymnasiesärskola, kommunal vuxen-

utbildning, särskild utbildning för vuxna, utbildning i svenska för invandrare och fritidshem, om inte annat följer av 4 §.

2 kap. 5 §

Av den föreslagna lydelsen av paragrafen framgår att enskilda får godkännas som huvudmän för bl.a. vissa skolformer. Det bör enligt Lagrådets mening framgå direkt av paragrafen att ett godkännande förutsätter en ansökan. Första stycket kan därför inledas med orden "Enskilda får efter ansökan godkännas ...".

2 kap. 9 §

Enligt tredje stycket i paragrafen får en ställföreträdare utses för en rektor eller en förskolechef. Enligt Lagrådets mening bör i vart fall i författningskommentaren klargöras att en ställföreträdare har samma befogenheter som rektorn eller förskolechefen.

2 kap. 10 §

Den beslutanderätt som enligt paragrafens första stycke tillkommer rektorn och förskolechefen kan enligt paragrafens andra stycke delegeras till annan. Det framgår av sista meningen i andra stycket att det kan finnas föreskrifter som innebär att delegering inte är tillåten. Detta kan enligt Lagrådets mening uttryckas på följande sätt:

Rektorn och förskolechefen får uppdra åt en anställd eller en uppdragstagare vid förskole- eller skolenheten som har tillräcklig kompetens och erfarenhet att fullgöra enskilda ledningsuppgifter och besluta i frågor som avses i första stycket, om inte annat anges.

2 kap. 16 §

I enlighet med vad Lagrådet anfört inledningsvis bör ordet "närmare" i uttrycket "närmare föreskrifter" utgå.

2 kap. 24 §

I paragrafen anges vad som krävs för att en lärare eller förskollärare ska benämnas lektor. Andra stycket behandlar förskollärare. Om ingen skillnad är avsedd i förhållande till lärare bör ett av kraven på en förskollärare vara att förskolläraren under minst fyra års tjänstgöring som förskollärare visat pedagogisk skicklighet. I konsekvensens namn är det lämpligt att kraven även i andra stycket anges i punktform.

3 kap.

Kapitlet, som innehåller bestämmelser om barns och elevers utveckling mot målen, inleds med en förteckning över kapitlets innehåll i 1 § varefter följer tillämpningsområdet i 2 § och inledande bestämmelser i 3 § samt bestämmelser om särskilt stöd i 5–11 §§. Lagrådet ifrågasätter, som redan angetts, behovet av en redogörelse för kapitlets innehåll.

3 kap. 2–9 §§

De i 2–9 §§ föreslagna bestämmelserna skulle enligt Lagrådets uppfattning vinna i tydlighet om de utformades och disponerades på följande sätt:

3 kap. Barns och elevers utveckling mot målen

Inledande bestämmelser

Tillämpningsområde

2 § Om inte något annat anges gäller bestämmelserna i detta kapitel samtliga skolformer och fritidshemmet.

Barnens och elevernas lärande och personliga utveckling

3 § Alla barn och elever ska ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål. Elever som lätt når de kunskapskrav som minst ska uppnås ska ges ledning och stimulans för att kunna nå längre i sin kunskapsutveckling.

Information om barnets och elevens utveckling

4 § Eleven och elevens vårdnadshavare och vårdnadshavare för ett barn i förskolan ska fortlöpande informeras om elevens eller barnets utveckling. Närmare bestämmelser om sådan information finns i 8 kap. 11 §, 9 kap. 11 §, 10 kap. 12 och 13 §§, 11 kap. 15 och 16 §§, 12 kap. 12 och 13 §§, 13 kap. 12 och 13 §§, 15 kap. 20 § och 18 kap. 13 §.

5 § Bestämmelsen i 4 § om information gäller inte i kommunal vuxenutbildning, särskild utbildning för vuxna och utbildning i svenska för invandrare.

Särskilt stöd

Allmänt om särskilt stöd

6 § Bestämmelserna om särskilt stöd gäller inte i förskolan, kommunal vuxenutbildning, särskild utbildning för vuxna och utbildning i svenska för invandrare.

7 § Särskilt stöd får ges i stället för den undervisning eleven annars skulle ha deltagit i eller som komplement till denna. Det särskilda stödet ska ges inom den elevgrupp som eleven tillhör, om inte annat följer av denna lag eller annan författning.

Utredning

8 § Om det inom ramen för undervisningen eller genom resultatet på ett nationellt prov, genom uppgifter från lärare, övrig skolpersonal, en

elev eller en elevs vårdnadshavare eller på annat sätt framkommer att det kan befaras att en elev inte kommer att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås, ska detta anmälas till rektorn. Rektorn ska se till att elevens behov av särskilt stöd skyndsamt utreds. Behovet av särskilt stöd ska utredas också om eleven uppvisar andra svårigheter i sin skolsituation.

Samråd ska ske med elevhälsan, om det inte är uppenbart obehövt.

Om en utredning visar att en elev behöver särskilt stöd ska han eller hon ges sådant stöd.

Åtgärdsprogram

9 § Ett åtgärdsprogram ska utarbetas för en elev som ska ges särskilt stöd. Av programmet ska det framgå vilka behoven är, hur de ska tillgodoses och hur åtgärderna ska följas upp och utvärderas. Eleven och elevens vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta när ett åtgärdsprogram utarbetas.

Åtgärdsprogrammet beslutas av rektorn. Om beslutet innebär att särskilt stöd ska ges i en annan elevgrupp eller enskilt enligt 11 § eller i form av anpassad studiegång enligt 12 § får rektorn inte överlåta sin beslutanderätt till någon annan.

Om en utredning enligt 8 § visar att eleven inte behöver särskilt stöd ska rektorn eller den som rektorn har överlåtit beslutanderätten till i stället besluta att ett åtgärdsprogram inte ska utarbetas.

Utformningen av det särskilda stödet i vissa skolformer

10 § För en elev i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan eller sameskolan ska det särskilda stödet ges på det sätt och i den omfattning som behövs för att eleven ska ha möjlighet att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås.

3 kap. 18 §

Paragrafen innehåller bestämmelser om rättelse av ett betyg som innehåller en uppenbar oriktighet till följd av ett skrivfel eller liknande förbiseende. Betyget får rättas av rektorn.

Betyg beslutas enligt 15 § normalt av den eller de lärare som ansvarar för undervisningen. Enligt 19 § ska ändring av ett uppenbart oriktigt betyg göras av den eller dem som meddelat beslutet om betyget, dvs. normalt av lärare. Av remissen framgår inte av vilket skäl endast rektorn får rätta betyg i de fall som avses i 18 §. Även om rektor enligt 2 kap. 10 § får överlåta beslutanderätt till någon annan förefaller det enligt Lagrådets mening naturligare att det direkt framgår av bestämmelsen att det är den som beslutat betyget som får rätta skrivfel och liknande som finns i betyget.

I sista meningen i paragrafen föreskrivs att ett nytt skriftligt betyg ska utfärdas efter rättelsen och att den oriktiga betygshandlingen om möjligt ska förstöras. Den senare bestämmelsen saknar motsvarighet vid ändring av uppenbart oriktigt betyg enligt 19 §. Om skillnaden mellan bestämmelserna är avsiktlig bör detta förklaras i författningskommentaren.

3 kap. 19 §

I paragrafen, som innehåller bestämmelser om rättelse av uppenbart oriktigt betyg, används i första stycket och i andra stycket 1 uttrycket "meddelat beslut" medan i andra stycket 2 och 3 uttrycket "fattat beslut" används. Någon anledning att använda olika uttryck synes inte finnas enligt Lagrådets mening.

4 kap. 8 §

Enligt den föreslagna paragrafen ska huvudmannen ha rutiner för att ta emot och utreda klagomål mot verksamheten. Vidare ska information om rutinerna lämnas på lämpligt sätt.

Enligt vad som uppgetts vid föredragningen inför Lagrådet är paragrafen ny och ska ses mot bakgrund av den erfarenheten att barn, elever och föräldrar ofta inte känner till att de kan vända sig direkt till huvudmannen med klagomål och få dessa utredda. Av lagrådsremissen framgår att de som är missnöjda med något i stället vänder sig direkt till Statens skolinspektion utan att huvudmannen dessförinnan fått tillfälle att agera.

Av lagrådsremissen framgår vidare att det bör överlämnas till varje huvudman att bestämma hur klagomålshandlingen ska organiseras och hur informationen om klagomålsrutinerna ska lämnas. Lagrådet har inga synpunkter på detta. Däremot kan ifrågasättas om syftet med paragrafen bäst uppnås genom att lämna oreglerat om de rutiner som beslutas av den enskilde huvudmannen ska vara skriftliga eller om det räcker med att de är muntliga. Enligt Lagrådets mening skulle det åsyftade ändamålet med paragrafen bäst uppnås om det av lagtexten framgår att de rutiner en enskild huvudman har bestämt sig för ska dokumenteras skriftligen.

5 kap. 2 §

Av paragrafens första stycke framgår att bestämmelserna i kapitlet gäller fritidshemmet och alla skolformer utom förskolan, om inte annat anges i andra stycket eller särskilt i respektive paragraf. I andra stycket anges vissa bestämmelser i kapitlet som inte gäller för utbildningar som riktar sig till vuxna och fritidshemmet.

Paragrafen är svårläst och besvärlig att tillämpa. För att i varje situation kunna överblicka vilka undantagen är förutsätts att man läser dels hänvisningarna till undantagen i andra stycket, dels samtliga paragrafer i kapitlet. I fråga om vuxenutbildningen framgår samtliga undantag av 2 §. När det gäller sådana skolformer som förskole-

klass, grundskola, grundsärskola, specialskola och sameskola kan man sluta sig till om en bestämmelse inte är tillämplig endast genom att läsa just den bestämmelsen. Lagrådet anser att tekniken för att reglera undantagen bör vara enhetlig för alla skolformer. Om lagstiftaren väljer att behålla andra stycket bör bestämmelsen kompletteras med de övriga undantag som också gäller enligt kapitlet. En sådan uppräknning omfattar dock ganska många paragrafer. Lagrådet förordar i stället att det endast hänvisas till respektive paragraf där det ju framgår vilka skolformer bestämmelsen gäller för. Om en sådan teknik används torde andra stycket kunna utgå. Bestämmelserna i 5 och 23 §§ bör i sådant fall kompletteras med en upplysning om att dessa föreskrifter inte gäller kommunal vuxenutbildning, särskild utbildning för vuxna och utbildning i svenska för invandrare.

Efter även vissa redaktionella justeringar skulle 2 § förslagsvis kunna ges följande lydelse:

Om inte annat anges i respektive paragraf gäller bestämmelserna i detta kapitel alla skolformer utom förskolan. Bestämmelserna i 1–7 och 23–25 §§ gäller också fritidshemmet.

5 kap. 6 och 7 §§

Enligt 6 § får rektorn eller en lärare vidta de omedelbara åtgärder som är befogade för att tillförsäkra eleverna trygghet och studiero eller för att komma till rätta med en elevs ordningsstörande uppträdande. Ingripanden enligt bestämmelsen får ske i akuta situationer. Med omedelbara åtgärder avses enligt författningskommentaren ingripanden under en kort och begränsad tid. Mot bakgrund av denna upplysning i kommentaren förefaller den begränsade tiden vara en nödvändig förutsättning för ett ingripande i aktuellt fall. Detta går inte att utläsa av bestämmelsen. Paragrafen bör därför kompletteras och

kan förslagsvis inledas med orden "Rektorn får vidta de omedelbara och tillfälliga åtgärder...".

Av 6 § framgår vidare att en lärare har befogenhet att vidta omedelbara åtgärder under pågående undervisning eller när eleverna i övrigt står under ledning av läraren. Enligt Lagrådets mening torde det kunna uppstå situationer när t.ex. elever slåss eller gör sig skyldiga till skadegörelse, men varken rektorn eller en lärare, som eleven kan sägas stå under ledning av, finns tillgänglig. Frågan är om avsikten är att annan personal i skolan, exempelvis en lärare som eleven inte står under ledning av eller en expeditionsvakt, ska kunna ingripa i sådana akuta fall. Vid föredragningen har uppgetts att så inte är fallet. Lagrådet ifrågasätter om detta är en tillfredsställande ordning med hänsyn till ändamålet med bestämmelsen.

Det är vidare oklart vad som avses med uttrycket "då eleverna i övrigt står under ledning av läraren". Lagrådet noterar att motsvarande begränsning inte finns i bestämmelsen om omhändertagande av föremål (23 §). Vidare noteras att 6 §, till skillnad från 23 §, inte innehåller någon begränsning av rektorns möjligheter att uppdra åt någon annan att ingripa i akuta situationer. Lagrådet kan inte finna några sakliga skäl för denna diskrepans. Nämnade frågor bör övervägas ytterligare och tydliggöras i det fortsatta lagstiftningsarbetet.

Enligt de förutsättningar som följer av 8–24 §§ får, enligt 7 §, beslutas om utvisning, kvarsittning, tillfällig omplacering, tillfällig placering vid annan skolenhet, avstängning och omhändertagande av föremål. I både 6 och 7 §§ finns ett uttryckligt krav på proportionalitet vid tillämpningen. Av författningskommentaren framgår att 6 § omfattar sådana åtgärder som anges i 7 § och dessutom åtgärder som är av mindre ingripande natur, t.ex. tillrättavisningar och omflyttningar i klassrummet och situationer där det finns behov av att sära

på elever. Bestämmelserna i 6 och 7 §§ överlappar i huvudsak varandra och kan med fördel samlas i en paragraf under rubriken "Disciplinära och andra särskilda åtgärder". Mot denna bakgrund föreslår Lagrådet att bestämmelserna i 7 § tas in i som ett nytt andra och tredje stycke i 6 § och att det nuvarande andra stycket i 6 § utgår. Hänvisningen i tredje stycket bör då ändras till att avse första och andra styckena.

Mot bakgrund av vad som anförts föreslås att 6 § och rubriken närmast före 6 § ges följande lydelse:

Disciplinära och andra särskilda åtgärder

Rektorn får vidta de omedelbara och tillfälliga åtgärder som är befogade för att tillförsäkra eleverna trygghet och studiero eller för att komma till rätta med en elevs ordningsstörande uppträdande. En lärare får vidta sådana åtgärder under pågående undervisning eller då eleverna i övrigt står under ledning av läraren.

Enligt de förutsättningar som följer av 8–24 §§ får beslutas om utvisning, kvarsittning, tillfällig omplacering, tillfällig placering vid annan skolenhet, avstängning och omhändertagande av föremål.

En åtgärd enligt första eller andra stycket får vidtas endast om den står i rimlig proportion till sitt syfte och övriga omständigheter.

5 kap. 8 §

Enligt den föreslagna paragrafen får en lärare "visa ut" en elev från högst återstoden av undervisningspasset om eleven ifråga stör undervisningen eller på annat sätt uppträder olämpligt och under förutsättning att eleven inte har ändrat sitt uppförande efter uppmaning från läraren.

Lagrådet kan konstatera att lagtexten har begränsats till att gälla utvisning från "undervisningslokalen". Frågan är då om avsikten är att en elev som stör ett undervisningspass utomhus, t.ex. ett idrottspass,

inte ska kunna utvisas från det pågående undervisningspasset för att den pågående undervisningen ska få möjlighet att fortsätta utan störningar. Av lagtexten kan man närmast få uppfattningen att möjligheten till utvisning står till buds endast om undervisningen bedrivs inomhus, dvs. i en undervisningslokal. I författningskommentaren ges inte någon närmare ledning. Enligt Lagrådets mening förtjänar frågan att övervägas och belysas under den fortsatta beredningen av lagstiftningsärendet.

5 kap. 13 §

I paragrafen finns bestämmelser om tillfällig omplacering av en elev i vissa skolformer. I likhet med vad som gäller då en skriftlig varning meddelas enligt 12 § och då en elev enligt 14 § tillfälligt placeras vid en annan skolenhet synes det motiverat att elevens vårdnadshavare informeras om åtgärden. Paragrafen bör därför enligt Lagrådets mening kompletteras med ett nytt tredje stycke, som kan ges följande lydelse:

Elevens vårdnadshavare ska informeras om rektorns beslut.

5 kap. 14 §

I paragrafen finns bestämmelser om tillfällig placering vid annan skolenhet. Beslut om sådan placering får enligt första stycket i paragrafen fattas under samma förutsättningar som i 13 §, om åtgärderna enligt 13 § inte är tillräckligt ingripande eller på grund av andra omständigheter inte är möjliga. Det förefaller sannolikt att vad som avses med "samma förutsättningar" är skolformerna och den tidsbegränsning som finns i 13 § andra stycket. Den enda förutsättning för tillfällig omplacering enligt 13 § som anges är dock att åtgärderna efter en sådan utredning som avses i 10 § första stycket

inte varit tillräckliga eller att det annars är nödvändigt för att tillförsäkra de andra eleverna trygghet och studiero. Enligt Lagrådets uppfattning kan 14 § första stycket i stället utformas på följande sätt:

Om åtgärder enligt 13 § inte är tillräckligt ingripande eller på grund av andra omständigheter inte är möjliga att genomföra, får rektorn besluta att en elev tillfälligt ska följa undervisningen vid en annan skolenhet.

En bestämmelse motsvarande tidsbegränsningen i 13 § bör läggas till som ett nytt tredje stycke i 14 §.

5 kap. 20 §

Enligt paragrafen får en elev stängas av från en viss utbildning i vilken ingår praktik eller som delvis är arbetsplatsförlagd, om eleven har visat sig uppenbart olämplig för praktisk tjänstgöring. Den närmast till hands liggande innebörden av denna bestämmelse är enligt Lagrådets uppfattning att den som saknar förmåga att utföra det praktiska arbete det är fråga om inte heller ska delta i den del av utbildningen som avser sådant arbete. I författningskommentaren anges dock som ett exempel på fall där bestämmelsen kan tillämpas en narkotikamissbrukares praktik på sjukhus. Enligt Lagrådets mening kan paragrafens första stycke förslagsvis ges följande lydelse som bättre täcker den enligt författningskommentaren avsedda innebörden:

Huvudmannen får besluta att helt eller delvis stänga av en elev från en viss utbildning i gymnasieskolan, gymnasiesärskolan, kommunal vuxenutbildning, särskild utbildning för vuxna och utbildning i svenska för invandrare, om

1. det i utbildningen ingår praktik eller delar av utbildningen är arbetsplatsförlagd, och
2. det är uppenbart olämpligt att eleven deltar i den praktiska tjänstgöringen.

5 kap. 23 §

I gällande skollag finns en likalydande bestämmelse om rektorns och en lärares befogenheter att omhänderta föremål. För att tydliggöra att rektorn inte har befogenhet att uppdra åt någon annan att fatta beslut om omhändertagande av föremål föreslås i remissen ett nytt andra stycke av denna innebörd. Enligt vad som upplysts vid föredragningen torde föreskriften inte innebära någon saklig skillnad i förhållande till vad som gäller i dag.

Skolans möjligheter att omhänderta egendom innefattar en begränsning av skyddet för enskild egendom enligt Europakonventionen. Förfarandet har också inslag av myndighetsutövning mot enskild. Av rättssäkerhetsskäl är det givetvis angeläget att bestämmelserna är tydliga och har en begränsad räckvidd. Det får inte råda någon tvekan om vilka personalkategorier som ska ha rätt att ingripa och hur långt befogenheterna sträcker sig. I likhet med vad Lagrådet anfört under 5 kap. 6 § kan konstateras att det sannolikt kan uppstå akuta situationer då t.ex. en expeditionsvakt passerar elever som skadar skolans inredning men där expeditionsvakten inte har befogenhet att omhänderta t.ex. en kniv eller en sprayburk trots att rektor eller lärare inte finns tillgänglig i skolan. Som redan påtalats ifrågasätts om det är en tillfredsställande ordning med hänsyn till ändamålet med bestämmelsen.

6 kap. 1 §

I förevarande kapitel behandlas frågor om åtgärder mot kränkande behandling i skolväsendet. I den föreslagna paragrafens första stycke sägs att bestämmelserna i detta kapitel har till ändamål att motverka kränkande behandling av barn och elever. Av andra stycket

framgår att bestämmelserna ska tillämpas på utbildning och "annan verksamhet" enligt denna lag.

Av författningskommentaren framgår inte närmare vad som avses med uttrycket "annan verksamhet". Lagrådet kan konstatera att 25 kap. innehåller bestämmelser om annan pedagogisk verksamhet. Om det är sådan pedagogisk verksamhet som avses med uttrycket "annan verksamhet" bör det enligt Lagrådets mening få komma till direkt uttryck i lagtexten. Om det är ytterligare något eller något annat som åsyftas med uttrycket så bör detta belysas under den fortsatta beredningen av lagstiftningsärendet.

7 kap. 18 §

Paragrafen handlar om beviljande av ledighet. Av andra stycket framgår att det är rektor eller den rektor bestämmer som fattar beslut om kortare ledigheter. Enligt 2 kap. 10 § andra stycket får rektor överlåta beslutanderätten åt en anställd eller uppdragstagare vid skolenheten som har tillräcklig erfarenhet och kompetens. Beträffande längre ledigheter än tio dagar finns det dock inte någon möjlighet för rektor att överlåta beslutanderätten. Lagrådet föreslår i förtydligande syfte att bestämmelsen omformuleras och ges följande lydelse:

En elev i en skolform som avses i 17 § får beviljas kortare ledighet för enskilda angelägenheter. Om det finns synnerliga skäl får längre ledighet beviljas.

Rektorn beslutar om ledighet. Rektorn får inte uppdra åt någon annan att fatta beslut om ledighet som avser längre tid än tio dagar.

7 kap. 22 §

Enligt den föreslagna paragrafens första stycke ska kommunen se till att eleverna i dess grundskola och grundsärskola fullgör sin skolgång. Vidare ska huvudmannen för specialskolan och huvudmannen för sameskolan se till att elever i utbildning under deras ledning fullgör sin skolgång. Lagrådet har inte något att erinra mot förslaget i den delen.

Frågan är däremot om andra stycket har fått en korrekt och avsedd utformning. Enligt detta stycke ska huvudmannen snarast lämna uppgift till elevens hemkommun när en skolpliktig elev börjar eller slutar vid en fristående skola eller utan giltig orsak är frånvarande från obligatoriska inslag i betydande utsträckning.

Av författningskommentaren framgår att andra stycket i huvudsak motsvarar 3 kap. 14 § första meningen och 9 kap. 15 § första stycket i 1985 års skollag. Enligt Lagrådets mening kan man av bestämmelserna utläsa att det är huvudmannen för just dessa slags skolor som avses. Den nu föreslagna paragrafens andra stycke bör förtydligas i detta avseende.

Lagrådet föreslår därför att andra stycket får följande lydelse:

När en skolpliktig elev börjar eller slutar vid en fristående skola eller utan giltig orsak är frånvarande i betydande utsträckning från obligatoriska inslag i skolan, ska huvudmannen snarast lämna uppgift om detta till hemkommunen.

8 kap. 4–7 §§

Av 3 § framgår att barn som är bosatta i Sverige och som inte har börjat i förskoleklass eller obligatoriska skolan ska erbjudas förskola enligt 4–7 §§. Skyldighet att erbjuda förskola föreligger enligt 4, 5

eller 7 § om vissa krav är uppfyllda, såsom att föräldrarna arbetar, studerar, är föräldralediga, arbetslösa eller sjuka eller att barnet av annan anledning har ett eget behov. Om inte någon av förutsättningarna enligt de tre sistnämnda paragraferna är uppfyllda ska i vart fall erbjudas plats i förskola enligt 6 §. Denna paragraf omfattar samtliga i Sverige bosatta barn som uppnått viss ålder och är allmän såtillvida att det inte krävs några ytterligare skäl för att erbjudas plats i förskola.

Enligt Lagrådets mening skulle de aktuella bestämmelserna vinna i tydlighet om de disponeras i en annan ordning. Det är naturligt att den allmänna bestämmelsen i 6 § anges närmast efter 3 § som är gemensam för de följande paragraferna, vilket får till följd att nuvarande 6, 4 och 5 §§ i stället ska betecknas 4, 5 respektive 6 §.

I 6 § införs begreppet "allmän förskola". I förslaget till skollag finns därmed tre olika förskolebegrepp: förskola, öppen förskola och allmän förskola. Som framhållits i Lagrådets kommentar till 1 kap. 3 § är det nödvändigt att olika begrepp som används i skollagen definieras redan i det inledande kapitlet. Begreppet "allmän förskola" förekommer inte i något annat sammanhang i skollagen och det torde inte heller behövas för att förstå uppbyggnaden av förskolesystemet. Mot denna bakgrund bedömer Lagrådet att uttrycket kan utgå ur lagtexten. I 4 och 5 §§ används begreppet "föräldrar" i stället för "vårdnadshavare". Redan i 9 § sker dock en återgång till uttrycket "vårdnadshavare". Någon saklig skillnad torde inte vara avsedd. För att uppnå enhetlighet bör uttrycket "vårdnadshavare" användas även i 4 och 5 §§.

Lagrådet föreslår att 4–7 §§, med även redaktionella ändringar, ges följande disposition och lydelse:

4 § Barn ska från och med höstterminen det år barnet fyller tre år erbjudas förskola under minst 525 timmar om året, om inte annat följer av 5–7 §§.

5 § Barn ska från och med ett års ålder erbjudas förskola i den omfattning det behövs med hänsyn till vårdnadshavarnas förvärvsarbete eller studier eller om barnet har ett eget behov på grund av familjens situation i övrigt.

6 § Barn, vars vårdnadshavare är arbetslösa eller föräldralediga enligt föräldraledighetslagen (1995:584) för vård av annat barn, ska från och med ett års ålder erbjudas förskola under minst tre timmar per dag eller 15 timmar i veckan.

7 § Annat barn än som avses i 5–6 §§ ska erbjudas förskola, om det av fysiska, psykiska eller andra skäl behöver särskilt stöd i sin utveckling i form av förskola.

8 kap. 17 §

I ett förhållandevis stort antal bestämmelser används uttrycket "...om betydande organisatoriska eller ekonomiska svårigheter uppstår för kommunen".

I den föreslagna paragrafen finns under rubriken "Interkommunal ersättning" en huvudregel som innebär att en kommun som i sin förskola har ett barn från en annan kommun under vissa förutsättningar ska av hemkommunen ersättas för sina kostnader för barnets utbildning.

I ett undantag från denna huvudregel föreskrivs att om ett barn har ett omfattande behov av särskilt stöd, behöver hemkommunen inte lämna bidrag för det särskilda stödet, om "betydande organisatoriska eller ekonomiska svårigheter uppstår för kommunen".

I författningskommentaren sägs att bestämmelsen har samma innebörd som motsvarande bestämmelse för grundskolan och en hänvisning görs till bestämmelsen i 10 kap. Den bestämmelse som

torde avses är 10 kap. 34 § som också handlar om interkommunal ersättning mellan kommuner i grundskolefrågor. Undantaget i de båda paragraferna har emellertid inte fått en ensartad utformning. I den bestämmelse till vilken det hänvisas har nämligen "betydande organisatoriska svårigheter" utelämnats. I förslaget till 11 kap. 33 § och 25 kap. 12 § har uttrycket inskränkts på ett liknande sätt. Ibland är ordningsföljden mellan de båda delarna omkastade (se 16 kap. 54 §). Det finns vidare fall där ordet "svårigheter" ersatts med ordet "konsekvenser" (se 19 kap. 20 §). I några fall har ordet "betydande" utelämnats (se 10 kap. 32 § och 11 kap. 31 §). Om ingen saklig skillnad är avsedd bör uttrycket vara enhetligt utformat.

En mera generell fråga för samtliga paragrafer som innehåller det nämnda uttryckssättet är om ordet "svårigheter" i författningstexten på ett adekvat sätt beskriver vilka organisatoriska problem eller ekonomiska kostnader som ska uppstå för att en kommun inte ska behöva bidra till en elevs särskilda stöd.

Av författningskommentaren till 10 kap. 34 § i nu avsedd del framgår endast att undantaget har sin motsvarighet i gällande rätt (4 kap. 8 a § i 1985 års skollag). Motsvarande fråga har däremot tagits upp under författningskommentaren till 10 kap. 30 § som handlar om bidragsskyldighet vid placering av en elev vid en annan skolenhet än vid en grundskoleenhet i hemkommunen. Inte heller här får man någon närmare klarhet i vad som avses med "svårigheter". Givetvis kan en elevs omfattande behov av särskilt stöd medföra kostnader och till och med betydande kostnader för en kommun. Frågan är emellertid om det kan förekomma fall där kostnaderna för stöd till en enskild elev är så omfattande att man kan tala om att "betydande ekonomiska svårigheter" uppstår för en kommun. Uttrycket "ekonomiska svårigheter" leder närmast tanken till att någon form av

"ekonomisk kris" skulle uppstå i kommunen genom den extra kostnaden. Lagrådet ifrågasätter om en sådan innebörd är avsedd.

Enligt Lagrådets mening förtjänar frågan att övervägas ytterligare och belysas i den fortsatta beredningen av lagstiftningsärendet och ett mera relevant uttryck väljas.

8 kap. 21 §

I paragrafen föreskrivs att hemkommunen ska lämna bidrag till huvudmannen för en fristående förskola för varje barn i form av ett grundbelopp. Därutöver ska kommunen lämna bidrag i form av ett tilläggsbelopp för barn som har ett omfattande behov av särskilt stöd. Kommunen är dock inte skyldig att lämna bidrag för det särskilda stödet, om betydande organisatoriska eller ekonomiska svårigheter uppstår för kommunen.

När det gäller grundbeloppet ska bidraget bestämmas efter samma grunder som kommunen tillämpar vid fördelning av resurser till sin egen förskola.

I fråga om interkommunal ersättning är principen att hemkommunen ska, även beträffande barn som har ett omfattande behov av särskilt stöd, betala ersättning efter samma grunder som kommunen tillämpar vid fördelning av resurser till sin egen förskola (se 8 kap. 17 § andra stycket). Motsvarande förtydligande saknas i 21 §. Enligt motiven är dock utgångspunkten att bidrag ska lämnas för varje barn i fristående förskola efter samma grunder som kommunen tillämpar vid fördelning av resurser till de egna förskolorna för att därigenom skapa en säkrare ekonomisk grund för förskolor med enskild huvudman. Detta bör rimligen också gälla i fråga om tilläggsbelopp till fristående skolor. Noteras kan att motsvarande begränsning när det

gäller ersättning för elever i behov av särskilt stöd inte synes föreligga i fråga om internationella skolor med enskild huvudman (se 24 kap. 4 och 6 §§). Lagrådet bedömer att denna grundläggande princip, i likhet med vad som gäller för interkommunal ersättning, bör komma till uttryck i 21 §. Föreskrifterna i 21 § som reglerar både grundbelopp och tilläggsbelopp skulle vidare vinna i tydlighet om de delas upp i separata paragrafer. Mot denna bakgrund föreslås att 21 §, med vissa ytterligare språkliga justeringar, bildar tre nya paragrafer, 21, 22 och 23 §§, med följande lydelse:

21 § Hemkommunen ska lämna bidrag till huvudmannen för varje barn vid förskoleenheten. Bidraget består av ett grundbelopp enligt 22 § och i vissa fall av ett tilläggsbelopp enligt 23 §.

Grundbeloppet och tilläggsbeloppet ska bestämmas efter samma grunder som kommunen tillämpar vid fördelning av resurser till sin egen förskola.

22 § Grundbeloppet ska avse ersättning för

1. omsorg och pedagogisk verksamhet,
2. pedagogiskt material och utrustning,
3. måltider,
4. administration,
5. mervärdesskatt, och
6. lokalkostnader.

23 § Tilläggsbelopp ska lämnas för barn som har ett omfattande behov av särskilt stöd.

Hemkommunen är dock inte skyldig att betala tilläggsbelopp, om betydande organisatoriska eller ekonomiska svårigheter uppstår för kommunen.

Beträffande uttrycket ”betydande organisatoriska eller ekonomiska svårigheter” hänvisar Lagrådet till vad som anförs i fråga om 8 kap. 17 §.

9 kap. 15 och 16 §§

Beträffande uttrycket "betydande organisatoriska eller ekonomiska svårigheter" hänvisar Lagrådet till vad som anförs i fråga om 8 kap. 17 §.

9 kap. 19 §

Beträffande uttrycket "betydande organisatoriska eller ekonomiska svårigheter" hänvisar Lagrådet till vad som anförs i fråga om 8 kap. 17 §.

Beträffande tilläggsbelopp till fristående skolor hänvisar Lagrådet till vad som anförs i fråga om 8 kap. 21 §.

9 kap. 21 §

Enligt den föreslagna paragrafen, som ryms under rubriken "Fristående förskoleklass", har den kommun där skolenheten är belägen rätt till insyn i verksamheten.

Av författningskommentaren framgår endast att den föreslagna bestämmelsen motsvaras av 9 kap. 11 § andra stycket första meningen i 1985 års skollag. Lagrådet kan konstatera att det nämnda stycket i gällande rätt innehåller en bestämmelse som innebär att skolor i den utsträckning som kommunen i ett enskilt fall beslutar det är skyldiga att delta i den uppföljning och den utvärdering som kommunen gör av sitt eget skolväsende. Någon sådan skyldighet finns således inte i den föreslagna paragrafen.

Enligt Lagrådets mening är det med förslaget nuvarande utformning oklart hur en kommun som vill hävda sin rätt till insyn i en skolenhet

med enskild huvudman ska kunna göra detta. Några befogenheter tycks nämligen inte följa med paragrafen. Inte heller framgår klart hur paragrafen förhåller sig till bestämmelserna om tillsyn i 26 kap. Även om paragrafen har fått avsedd utformning kan ifrågasättas om den alls behövs.

Frågorna bör enligt Lagrådets mening övervägas och belysas under den fortsatta beredningen av lagstiftningsärendet.

9 kap. 22 §

I den föreslagna paragrafen anges att det i 14 kap. finns bestämmelser om en huvudmans ansvar för fritidshem för elever i förskoleklassen.

Lagrådet konstaterar att författningskommentar saknas till paragrafen. Vid föredragningen inför Lagrådet har uppgetts att den föreslagna paragrafen har kommit med i lagrådsremissen av misstag.

Enligt Lagrådets mening kan paragrafen utgå, eftersom den inte har någon materiell innebörd utan enbart tjänar som upplysning.

10 kap. 4 §

I paragrafens första och andra stycken anges vilka ämnen undervisningen ska omfatta. I det tredje stycket anges att det vidare ska finnas elevens val och skolans val. Enligt vad som uppgetts vid föredragningen är dessa val inte ämnen. I den timplan som utgör bilaga 1 till lagen ingår dock elevens val som ett ämne, vilket bör rättas till.

10 kap. 6 §

Paragrafen, som ingår i kapitlet om grundskolan, innehåller ett bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om undervisningens omfattning, om avvikelser från vissa bestämmelser och om undantag från skyldigheten att tillämpa timplanen. Liknande bestämmelser finns beträffande grundsärskolan i 11 kap. 9 §, beträffande specialskolan i 12 kap. 6 § och beträffande sameskolan i 13 kap. 6 §.

Punkt 1 i förevarande paragraf avser rätten att meddela föreskrifter om undervisningens omfattning utöver vad som följer av 4 och 5 §§. Av 4 § framgår de ämnen som undervisningen ska omfatta och de ytterligare val som ska finnas. I 5 § anges den minsta totala undervisningstiden för varje elev. Innebörden av punkt 1 kan vara att utöver de föreskrifter som redan finns i 4 och 5 §§ får föreskrifter om utbildningens omfattning meddelas, vilka kan innebära såväl ökad som minskad omfattning och ändrad sammansättning av utbildningen. En mera närliggande tolkning av innebörden är att föreskrifterna bara får leda till längre total undervisningstid, antingen genom att undervisningen ska omfatta annat än de ämnen eller val som anges i 4 § eller genom att undervisningstiden i ett ämne ökas.

I författningskommentaren anges att bemyndigandet i första punkten kan bli aktuellt för bl.a. undervisning i modersmål. Vid föredragningen inför Lagrådet har något annat exempel inte lämnats på när bemyndigandet är avsett att användas. Exemplet tyder på att det är den mera närliggande tolkningen av bestämmelsen som är avsedd. Denna uppfattning styrks i någon mån av utformningen av 12 kap. 6 §, som avser specialskolan. Bestämmelsen i den paragrafens första stycke 1 är likalydande med punkt 1 i förevarande paragraf. 12 kap. 6 § innehåller dock ett andra stycke som innebär att föreskrifträtten enligt

första stycket 1 får för vissa elever avvika från den ämnesindelning som anges i 4 § och i timplanen. Om denna föreskriftsrätt skulle följa direkt av punkt 1 framstår andra stycket i paragrafen som överflödigt.

Om avsikten är att bemyndigandet ska ha den innebörd som Lagrådet betecknat som mer närliggande bör bemyndigandet i första punkten kunna utformas så att det avser föreskrifter om undervisningstid utöver vad som följer av 5 §. Formuleringen medger både att undervisning ges i t.ex. modersmål och att undervisningstiden ökas i ett ämne som anges i timplanen. Paragrafen kan då med även vissa redaktionella ändringar ges följande utformning:

6 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. undervisningstid utöver vad som följer av 5 §,
2. avvikelser från 4 § och från timplanen för fristående skolor med särskild pedagogisk inriktning och för särskilda utbildningar,
3. andra begränsade avvikelser från 4 § och från timplanen utöver vad som följer av 3 kap. 11 § (anpassad studiegång) eller 7 kap. 9 § andra stycket (integrerad undervisning), om det finns särskilda skäl, och
4. undantag från skyldigheten att tillämpa timplanen.

10 kap. 19 §

Betyg i ett ämne som inte avslutats ska enligt 10 kap. 16 § sättas i slutet av varje termin i årskurs 8 och i slutet av höstterminen i årskurs 9. I förevarande paragraf finns bestämmelser om betygssättningen. Den ska grundas på en bedömning av de kunskaper som eleven inhämtat i ämnet till och med den aktuella terminen i relation till de kunskaper en elev bör ha uppnått vid betygstillfället i förhållande till kunskapskraven i årskurs 9.

Bestämmelsen är svårtillgänglig. Någon klarhet skapas inte vare sig i författningskommentaren eller i den allmänna motiveringen. Enligt

vad som upplysts vid föredragningen inför Lagrådet kan de kunskaper eleverna vid en viss tidpunkt ska ha inhämtat i ett ämne variera mellan olika klasser i en skola och mellan olika skolor beroende bl.a. på hur undervisningstiden för ett ämne fördelas under utbildningstiden. Det framstår därför som naturligt att betygssättningen ska grundas på en bedömning av de kunskaper en elev inhämtat till och med den aktuella terminen utifrån det undervisningsinnehåll som behandlats den termin som betyget avser. Såvitt kan förstås ska jämförelsen med kunskapskraven i årskurs 9 göras med utgångspunkt i de kunskaper som en elev bör ha inhämtat, oavsett hur utbildningen i ett ämne fördelas över tiden. Skulle tyngdpunkten i undervisningen i ett inte avslutat ämne ligga på den avslutande delen av utbildningen kommer eleverna vid betygssättningen sannolikt ha genomsnittligt sett sämre kunskaper i ämnet än de elever som fått undervisning med tyngdpunkten på den tidigare delen av utbildningstiden. De först nämnda eleverna kommer därför att få lägre betyg än de sist nämnda eleverna. Det kan ifrågasättas om detta är en avsedd effekt.

Det får förutsättas att utbildningen i ett ämne ska leda till att kunskapskraven är uppfyllda när ämnet avslutas, oavsett hur utbildningen fördelas över tiden. Det förefaller därför tillräckligt att, som nu är fallet i 7 kap. 7 § grundskoleförordningen (1994:1194), begränsa bedömningen till de kunskaper en elev inhämtat i ämnet till och med den aktuella terminen.

10 kap. 20 §

I första stycket finns en regel om att ett betyg som sätts efter det att ett ämne avslutats ska bestämmas med hjälp av de kunskapskrav som har föreskrivits för ämnena. Eftersom några kunskapskrav inte har föreskrivits i skollagen förutsätts uppenbarligen att kunskaps-

kraven anges på annat sätt än i lagen. Av paragrafens andra stycke framgår att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om kunskapskrav för betygen A, C och E och att sådana föreskrifter ska precisera vilka kunskaper enligt kursplanen som krävs för respektive betyg. För att en bestämmelse av det slag som finns i andra stycket ska utgöra enbart en upplysning måste de föreskrifter som avses bli meddelade kunna meddelas även utan upplysningsbestämmelsen. Genom att utforma andra stycket så att föreskrifter meddelas om kunskapskrav endast för vissa betyg och genom att ange att föreskrifterna ska precisera de kunskaper som krävs har bestämmelsen förlorat sin karaktär av upplysningsbestämmelse och till sitt innehåll blivit en delegationsbestämmelse. I den del paragrafen innebär att föreskrifterna ska ha visst innehåll ("ska precisera vilka kunskaper") synes den vara grundlagsstridig. Riksdagen kan visserligen enligt 8 kap. 14 § regeringsformen meddela föreskrifter i visst ämne utan hinder av att regeringen har behörighet att besluta föreskrifter i samma ämne. Detta gäller även verkställighetsföreskrifter. Har riksdagen inte utnyttjat denna möjlighet ankommer det dock enligt regeringsformen endast på regeringen att meddela sådana föreskrifter med rätt för regeringen att delegera föreskriftsrätten till myndighet.

Om första stycket i stället utformas t.ex. så att betyg ska sättas med hjälp av bestämda kunskapskrav skulle regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kunna meddela verkställighetsföreskrifter som innebär att kunskapskrav för betyg fastställs och som anger vilka kunskaper som krävs för respektive betyg. Andra stycket skulle då inte behövas.

Om det anses önskvärt möter det inte något hinder att 10 kap. 20 § ges följande alternativa lydelse:

När betyg sätts efter det att ett ämne har avslutats ska betyget sättas med hjälp av bestämda kunskapskrav.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om sådana kunskapskrav och om de kunskaper enligt kursplanerna som krävs för olika betyg.

Lagrådet hänvisar i övrigt till vad som anförts inledningsvis om bl.a. upplysningsbestämmelser.

10 kap. 21 §

Om det finns särskilda skäl får det enligt den föreslagna paragrafen vid betygssättningen i grundskolan bortses från enstaka delar av kunskapskrav som eleven ska ha uppnått i slutet av årskurs 9. Med särskilda skäl avses enligt paragrafen funktionsnedsättning eller andra liknande personliga förhållanden som inte är av tillfällig natur och som utgör ett direkt hinder för att eleven ska kunna nå ett visst kunskapskrav.

Av den kortfattade författningskommentaren kan läsas ut att paragrafen inte har någon tidigare motsvarighet i lagform utan har sin förebild i en föreskrift av lägre dignitet, nämligen 7 kap. 8 § tredje stycket grundskoleförordningen (1994:194). Någon närmare ledning finns inte i författningskommentaren.

Lagrådet kan konstatera att man av paragrafens ordalydelse kan få det intrycket att man vid betygssättning av en elev får bortse från enstaka delar av de kunskapskrav som ställs på andra elever för att få ett visst betyg. Detta skulle kunna ske om en elev har en funktionsnedsättning eller andra liknande personliga förhållanden som inte är av tillfällig natur och som utgör ett direkt hinder för att eleven ska kunna nå ett visst kunskapskrav. Av en rad andra bestämmelser i förslaget till ny skollag framgår att en sådan elev har rätt till särskilt

stöd i olika former. En fråga av annat slag är om avsteg från lika-behandling mellan elever vid betygssättning är avsedd och ska göras på det sättet att samma kunskapskrav inte ställs på samtliga elever för uppnående av ett visst betyg.

Enligt Lagrådets mening bör frågan belysas under den fortsatta beredningen av lagstiftningsärendet.

10 kap. 22 §

I de fall ett icke godkänt betyg sätts i ett avslutat ämne ska, enligt paragrafen, läraren ge en skriftlig bedömning av elevens kunskapsutveckling i ämnet. Av bedömningen får också de stödåtgärder som vidtagits framgå. Detsamma gäller om det, enligt 18 §, inte kan sättas betyg i ett avslutat ämne. Utformningen av bestämmelsen innebär att det är läraren ensam som har att göra bedömningen och att underteckna den skriftliga bedömningen. Ifrågavarande bedömning torde i många fall vara känslig att göra då det handlar om svagpresterande elever. Enligt Lagrådets mening bör övervägas om inte även ett sådant skriftligt dokument borde undertecknas av rektorn (jfr betyg, som enligt vad som uppgetts vid föredragningen är avsedda att undertecknas av rektorn).

10 kap. 30 §

Beträffande uttrycket ”betydande organisatoriska eller ekonomiska svårigheter” hänvisar Lagrådet till vad som anförs i fråga om 8 kap. 17 §.

10 kap. 32 §

Enligt den här föreslagna paragrafen, som handlar om skolskjuts för elever i grundskolan, föreskrivs att elevens hemkommun ska "ombesörja" att skolskjuts "anordnas". I exempelvis förslaget till 11 kap. 38 § föreskrivs att hemkommunen ska "anordna" skolskjuts för elever som går i fristående grundsärskola inom kommunen.

Lagrådet ifrågasätter om någon saklig skillnad är avsedd mellan de båda uttryckssätten. I de fall en saklig skillnad inte är avsedd bör ett enhetligt uttryckssätt användas. I de fall en skillnad är avsedd bör detta förklaras i författningskommentaren.

Beträffande uttrycket "organisatoriska eller ekonomiska svårigheter" hänvisar Lagrådet till vad som anförs i fråga om 8 kap. 17 §.

10 kap. 34 §

Beträffande uttrycket "betydande ekonomiska svårigheter" hänvisar Lagrådet till vad som anförs i fråga om 8 kap. 17 §.

10 kap. 36 §

Paragrafen innebär att en fristående grundskola som inte har plats för alla sökande ska göra ett urval på grunder som Statens skolinspektion godkänner. Detta gäller dock inte i fråga om urval till sådana utbildningar som avses i 6 § 2, dvs. skolor med särskild pedagogisk inriktning och särskilda utbildningar. Enligt paragrafens andra stycke meddelar regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer föreskrifter om urval i dessa fall.

Av 10 kap. 9 § andra stycket framgår att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om undantag från förbudet i första stycket mot att göra tester och prov till villkor för bl.a. antagning eller urval till en skolenhet. Detta bemyndigande synes kunna användas t.ex. i fråga om urval till särskilda utbildningar.

Enligt Lagrådets mening bör förevarande paragraf, med beaktande av innehållet i 9 § andra stycket, kunna utformas på följande sätt:

Om det inte finns plats för alla sökande, ska urvalet göras på de grunder som Statens skolinspektion godkänner, om inte annat följer av föreskrifter som meddelas med stöd av 9 § andra stycket eller annars avser sådana utbildningar som avses i 6 § 2.

10 kap. 37 §

Beträffande uttrycket ”betydande organisatoriska eller ekonomiska svårigheter” hänvisar Lagrådet till vad som anförs i fråga om 8 kap. 17 §.

Beträffande tilläggsbelopp till fristående skolor hänvisar Lagrådet till vad som anförs i fråga om 8 kap. 21 §.

10 kap. 40 §

Beträffande insyn i en skolenhets verksamhet hänvisar Lagrådet till vad som anförs i fråga om 9 kap. 21 §.

11 kap. 9 §

Av de skäl som Lagrådet angett i fråga om 10 kap. 6 § bör paragrafen kunna utformas på följande sätt:

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. undervisningstid utöver vad som följer av 7 §,
2. avvikelser från 6 § och från timplanen utöver vad som följer av 3 kap. 11 § (anpassad studiegång) eller 7 kap. 9 § andra stycket (integrerad undervisning), om det behövs med hänsyn till elevernas förmåga, och
3. andra begränsade avvikelser från 6 § och från timplanen.

11 kap. 22 §

I konsekvens med vad Lagrådet anfört beträffande 10 kap. 19 § bör bedömningen vid betygssättningen kunna begränsas till de kunskaper en elev inhämtat i ämnet till och med den aktuella terminen.

11 kap. 29 §

Beträffande uttrycket "betydande organisatoriska eller ekonomiska svårigheter" hänvisar Lagrådet till vad som anförs i fråga om 8 kap. 17 §.

11 kap. 31 §

I första stycket regleras rätten till kostnadsfri skolskjuts i hemkommunen för elever i grundsärskola med offentlig huvudman. Av andra stycket framgår att denna rätt inte gäller elever som väljer att gå i en annan skolenhet än den där kommunen annars skulle ha placerat dem eller som går i en annan kommuns grundsärskola med stöd av 24 eller 25 §. I 24 § regleras kommunens möjligheter att komma överens med en annan kommun om att den ska ta emot elever som hemkommunen ansvarar för, dvs. en annan situation än den där eleven själv väljer att gå i en annan kommuns skola. Rimligen bör en elev ha rätt till kostnadsfri skolskjuts även i sådana fall som anges i

24 §. Specialmotiveringen till 31 § ger stöd för en sådan tolkning. Detta innebär att hänvisningen till 24 § i andra stycket bör utgå.

Beträffande uttrycket "organisatoriska eller ekonomiska svårigheter" hänvisar Lagrådet till vad som anförs i fråga om 8 kap. 17 §.

11 kap. 33 §

Beträffande uttrycket "betydande ekonomiska svårigheter" hänvisar Lagrådet till vad som anförs i fråga om 8 kap. 17 §.

11 kap. 36 §

I paragrafen regleras frågan om kommunala bidrag till fristående grundsärskolor. Annat har inte framkommit vid föredragningen än att tilläggsbelopp, i likhet med vad som gäller för fristående grundskolor, ska utgå för elever som ska erbjudas modersmålsundervisning (jfr 10 kap. 37 §). Paragrafen bör därför kompletteras i nämnda avseende.

Beträffande tilläggsbelopp i övrigt till fristående skolor hänvisar Lagrådet till vad som anförs i fråga om 8 kap. 21 §.

Beträffande uttrycket "betydande organisatoriska eller ekonomiska svårigheter" hänvisar Lagrådet till vad som anförs i fråga om 8 kap. 17 §.

11 kap. 39 §

Beträffande insyn i en skolenhets verksamhet hänvisar Lagrådet till vad som anförs i fråga om 9 kap. 21 §.

12 kap. 6 §

Lagrådet har tidigare behandlat liknande bestämmelser i 10 kap. 6 § och 11 kap. 9 §. Den nu behandlade paragrafen avviker från de nämnda paragraferna på det sättet att den innehåller ett andra stycke, enligt vilket föreskrifter enligt första stycket 1 får för vissa elever avvika från den ämnesindelning som anges i 4 § och i timplanen. Det kan först konstateras att det inte finns något behov av att nämna timplanen. Av 5 § andra stycket framgår, som bestämmelsen lyder i det remitterade förslaget, att regeringen meddelar föreskrifter om fördelning av undervisningstiden (timplan). Föreskrifter enligt denna bestämmelse kan utformas så att önskvärda avvikelser som avses i 6 § andra stycket görs. Även avvikelser enligt punkt 2 från timplan täcks av 5 § andra stycket och kan därför utgå.

Lagrådet föreslår att punkt 1 i paragrafens första stycke utformas på samma sätt som Lagrådet förordat beträffande 10 kap. 6 § och 11 kap. 9 §, att det i remissen föreslagna andra stycket utgår och att en tredje punkt tas in i paragrafen. Paragrafen bör då med även redaktionella ändringar kunna ges följande lydelse:

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. undervisningstid utöver vad som följer av 5 §,
2. begränsade avvikelser från 4 § utöver vad som följer av 3 kap. 11 § (anpassad studiegång), om det finns särskilda skäl, och
3. avvikelser för elever med utvecklingsstörning från den ämnesindelning som anges i 4 §.

12 kap. 19 §

I konsekvens med vad Lagrådet anfört beträffande 10 kap. 19 § bör bedömningen vid betygssättningen kunna begränsas till de kunskaper en elev inhämtat i ämnet till och med den aktuella terminen.

12 kap. 21 §

Lagrådet, som har kommenterat likartade frågor under 10 kap. 21 §, hänvisar till vad som anförs beträffande den paragrafen.

12 kap. 22 §

Lagrådet, som har kommenterat en paragraf med samma innehåll under 10 kap. 22 §, hänvisar till vad som anförs beträffande den paragrafen.

13 kap. 4 och 7 §§

Av andra stycket i 4 § framgår att det i sameskolan som ämne ska finnas modersmål, dock endast för elever som ska erbjudas annan modersmålsundervisning än samiska. Av 7 § första stycket framgår dock att en elev med ett annat modersmål än svenska, dvs. även samiska, ska erbjudas modersmålsundervisning, om språket är elevens dagliga umgängesspråk i hemmet. Även om så inte är fallet ska modersmålsundervisning erbjudas, om det är fråga om ett nationellt minoritetsspråk.

Bestämmelserna är alltså motstridiga. Beroende på vad som är avsett bör den ena eller den andra bestämmelsen ändras.

13 kap. 6 §

Med hänvisning till vad Lagrådet förordat beträffande bl.a. 12 kap. 6 § bör förevarande paragraf kunna utformas på följande sätt:

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. undervisningstid utöver vad som följer av 5 §, och
2. begränsade avvikelser från 4 § utöver vad som följer av 3 kap. 11 § (anpassad studiegång), om det finns särskilda skäl.

14 kap. 5–8 §§

Enligt 5 § ska en elev erbjudas utbildning i fritidshem om vissa närmare angivna förutsättningar föreligger. Av 8 § följer att sådan utbildning ska erbjudas även andra elever än de som anges i 5 §, om de av fysiska, psykiska eller andra skäl behöver särskilt stöd i sin utveckling. I 6 och 7 §§ regleras elevens ålder och när i tiden sådan utbildning ska erbjudas.

Enligt Lagrådets mening skulle bestämmelserna vinna i tydlighet om de disponeras i en annan ordning. Med hänsyn till innehållet i 8 § är det logiskt att denna föreskrift följer närmast efter 5 § och därmed före bestämmelserna om ålder och tid. Detta får till följd att 8 § i stället ska betecknas 6 § och 6 och 7 §§ följaktligen 7 respektive 8 §. Den av Lagrådet föreslagna 6 § kan efter vissa språkliga justeringar utformas på följande sätt:

Även andra elever än de som avses i 5 § ska erbjudas utbildning i fritidshem, om de av fysiska, psykiska eller andra skäl behöver särskilt stöd i sin utveckling i form av sådan utbildning.

I 5 § används uttrycket "föräldrarnas". Med hänvisning till vad Lagrådet anfört under 8 kap. 4–7 §§ bör för att uppnå enhetlighet begreppet "vårdnadshavarnas" i stället användas.

14 kap. 14 §

Beträffande uttrycket "betydande organisatoriska eller ekonomiska svårigheter" hänvisar Lagrådet till vad som anförs i fråga om 8 kap. 17 §.

14 kap. 15 §

Beträffande uttrycket ”betydande organisatoriska eller ekonomiska svårigheter” hänvisar Lagrådet till vad som anförs i fråga om 8 kap. 17 §.

Beträffande tilläggsbelopp till fristående skolor hänvisar Lagrådet till vad som anförs i fråga om 8 kap. 21 §.

14 kap. 16 §

Beträffande insyn i en skolenhets verksamhet hänvisar Lagrådet till vad som anförs i fråga om 9 kap. 21 §.

15 kap. 16 §

Varje elev i gymnasieskolan ska delta i den verksamhet som anordnas för att ge den avsedda utbildningen, om eleven inte har giltigt skäl att utebli. Vilka skäl som kan vara giltiga anges inte i remissen. I författningskommentaren till motsvarande bestämmelse i fråga om gymnasiesärskolan (18 kap. 15 §) anges att bestämmelsen ska kompletteras med närmare föreskrifter i förordning bl.a. om vad som kan vara giltiga skäl.

Visserligen synes utevaro från utbildningen inte kunna leda till avstängning (jfr 5 kap. 18 §) men något eller några exempel på godtagbara skäl borde lämnas i författningskommentaren.

15 kap. 25 §

Paragrafen blir enligt Lagrådets mening tydligare om den ges följande utformning:

Som betyg på gymnasiearbetet ska någon av beteckningarna E eller F användas. Om en elev har nått målen för gymnasiearbetet i examensmålen ska betyget E användas. I annat fall ska betyget F användas.

15 kap. 26 §

Lagrådet, som har kommenterat likartade frågor under 10 kap. 21 §, hänvisar till vad som anförs beträffande den paragrafen.

15 kap. 34 §

Beträffande insyn i en skolenhets verksamhet hänvisar Lagrådet till vad som anförs i fråga om 9 kap. 21 §.

16 kap. 13 §

Paragrafen innebär att Statens skolverk får besluta om avvikelser från nationella programs innehåll m.m. Bestämmelserna kan enligt Lagrådets uppfattning förbättras genom att ges följande lydelse:

Statens skolverk får besluta om avvikelser från struktur, innehåll och examensmål för utbildningar på nationella program.

Beslut enligt första stycket fattas när det gäller en offentlig huvudman i samband med beslut om riksrekrytering enligt 45 §.

Beslut enligt första stycket som avser en utbildning som anordnas av en huvudman för en fristående gymnasieskola fattas efter en prövning som motsvarar prövningen av riksrekryterande utbildningar.

Regeringen får meddela föreskrifter om villkor för beslut enligt tredje stycket.

16 kap. 54 §

Beträffande uttrycket "betydande organisatoriska eller ekonomiska svårigheter" hänvisar Lagrådet till vad som anförs i fråga om 8 kap. 17 §.

Beträffande tilläggsbelopp till fristående skolor hänvisar Lagrådet till vad som anförs i fråga om 8 kap. 21 §.

18 kap. 6 §

I första stycket föreskrivs att utbildningen i gymnasiesärskolan ska bedrivas under läsår som omfattar en hösttermin och en vårtermin. I andra stycket anges att utbildningen är avsedd att genomgås på fyra läsår. Vidare anges att huvudmannen får besluta att utbildningen får fördelas på längre tid. Vid föredragningen har upplysts att regleringen om huvudmannens befogenheter i andra stycket torde komma att omfattas av bemyndigandet i 29 kap. 19 §. Mot denna bakgrund kan enligt Lagrådets uppfattning ifrågasättas om det alls behövs någon reglering av frågan i 18 kap. 6 § och, om så är fallet, hur en bestämmelse bör utformas. Saken bör övervägas och klargöras i det fortsatta beredningsarbetet.

18 kap. 16 §

I enlighet med vad Lagrådet anfört inledningsvis bör ordet "närmare" i uttrycket "närmare föreskrifter" utgå.

19 kap. 19 §

Beträffande uttrycket "betydande organisatoriska eller ekonomiska svårigheter" hänvisar Lagrådet till vad som anförs i fråga om 8 kap. 17 §.

19 kap. 20 §

Beträffande uttrycket "organisatoriska eller ekonomiska konsekvenser" hänvisar Lagrådet till vad som anförs i fråga om 8 kap. 17 §.

19 kap. 25 §

Beträffande uttrycket "organisatoriska eller ekonomiska konsekvenser" hänvisar Lagrådet till vad som anförs i fråga om 8 kap. 17 §.

Beträffande tilläggsbelopp till fristående skolor hänvisar Lagrådet till vad som anförs i fråga om 8 kap. 21 §.

19 kap. 28 §

Beträffande insyn i en skolenhets verksamhet hänvisar Lagrådet till vad som anförs i fråga om 9 kap. 21 §.

20 kap. 6 §

Paragrafen innehåller i andra stycket ett bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter i visst ämne och i tredje stycket anges att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar ytterligare föreskrifter om kursplaner och ämnesplaner.

Enligt Lagrådets mening kan styckena läggas samman till ett stycke (jfr 10 kap. 7 § tredje stycket), som kan ges följande lydelse:

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om kursplaner, ämnesplaner och gymnasiepoäng. Sådana föreskrifter får innebära att kursplaner eller ämnesplaner inte ska finnas eller att gymnasiepoäng inte ska beräknas för vissa kurser.

20 kap. 8 §

Enligt paragrafens andra stycke svarar rektorn för att individuella studieplaner upprättas. Enligt tredje stycket meddelar regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer föreskrifter om den individuella studieplanen. Även om tredje stycket närmast leder tanken till föreskrifter om t.ex. innehållet i den individuella studieplanen synes bestämmelsen också kunna inbegripa en föreskrift om rektors ansvar. Enligt Lagrådets mening kan andra stycket därför utgå ur paragrafen.

20 kap. 10 och 11 §§

Enligt paragraferna har varje kommun ett ansvar för att kommuninvånare får delta i viss utbildning och kommuninvånarna har en rätt att delta i utbildningen. Rätten att delta i utbildningen föreligger om vissa förutsättningar är uppfyllda, däribland att personen är bosatt i landet. Med bosatt i landet avses enligt 29 kap. 1 § första stycket den som ska vara folkbokförd här enligt folkbokföringslagen (1991:481). Som bosatt i landet ska, enligt andra stycket i sistnämnda paragraf, anses även den som inte är folkbokförd här men som uppfyller närmare angivna krav.

Det är enligt Lagrådets mening oklart vad som åsyftas med att varje kommuninvånare har rätt till utbildning, om han eller hon är bosatt i

landet. Begreppet "kommuninvånare" förekommer inte i kommunallagen (1991:900) och vilken innebörd det ska ha enligt skollagen finns inte heller angivet i remissen. Lagrådet föreslår därför att begreppet utgår ur 10 § och att 11 § med vissa språkliga justeringar omformuleras och ges följande lydelse:

En vuxen har rätt att delta i utbildning på grundläggande nivå från och med andra kalenderåret det år då han eller hon fyller 20 år, om han eller hon

1. är bosatt i landet,
2. saknar sådana kunskaper som normalt uppnås i grundskolan, och
3. har förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen.

Den som har rätt att delta i utbildning enligt första stycket har rätt att delta i sådan utbildning även i en annan kommun än hemkommunen, om utbildningen tillhandahålls där.

Första och andra styckena gäller inte intagna i kriminalvårdsanstalt. Av 24 kap. 10 § framgår att Kriminalvården ansvarar för deras utbildning.

20 kap. 15 §

I paragrafen föreskrivs att hemkommunen inte behöver betala ersättning för en elev i annan kommun om hemkommunen eller, efter överklagande, Skolväsendets överklagandenämnd, har bedömt att eleven inte har rätt att delta i utbildningen. I 22 § samma kapitel finns en bestämmelse om skyldigheten för en kommun att ta emot en elev, om hemkommunen har åtagit sig eller, efter överklagande, ska åta sig att svara för kostnaderna för elevens utbildning, dvs. utan angivande av Skolväsendets överklagandenämnd. Vilken myndighet som prövar överklaganden i nu angivna frågor framgår av 28 kap. 11 §. Lagrådet anser inte att det finns behov av att i 15 § särskilt ange vilken myndighet som prövar ett överklagande.

Det framstår inte som helt adekvat att kalla både hemkommunens och, efter överklagande, Skolväsendets överklagandenämnds ställningstagande för en bedömning. Nämnden prövar ett överklagande av ett beslut som meddelats av den kommun som anordnar utbildningen att inte ta emot en sökande. Prövningen leder till ett beslut som innebär att sökanden har eller inte har rätt att delta i utbildningen.

Med beaktande av vad som nu anförs föreslås 15 § andra meningen få följande lydelse:

Detta gäller endast om hemkommunen har bedömt eller, efter överklagande av ett beslut enligt 14 § andra stycket, beslut har meddelats att eleven har rätt att delta i utbildningen.

20 kap. 16, 19 och 20 §§

Beträffande användningen av uttrycket kommuninvånare hänvisar Lagrådet till vad som anförs beträffande 20 kap. 10 och 11 §§.

20 kap. 28 §

Lagrådet, som har kommenterat likartade frågor under 10 kap. 21 §, hänvisar till vad som anförs beträffande den paragrafen.

20 kap. 34 §

I paragrafen anges att intyg kan utfärdas efter en genomgången kurs. Det framgår av författningskommentaren att avsikten är att betyg alltid ska sättas på kurser för vilka det är föreskrivet att betyg ska sättas, alltså även om eleven begär att få ett intyg. Enligt 34 § första stycket kan den som vill få sina kunskaper dokumenterade på annat sätt än genom betyg få ett intyg. Formuleringen kan uppfattas

som en möjlighet för den som genomgått en kurs att välja att få ett intyg i stället för betyg. Om första stycket utformas på följande sätt synes den avsedda innebörden framgå tydligare:

Den som genomgått en kurs i kommunal vuxenutbildning och vill få sina kunskaper dokumenterade även på annat sätt än genom betyg ska få ett intyg.

21 kap. 10, 11, 14 och 16 §§

Vad ovan anförs under 20 kap. 10 och 11 §§ gäller också i fråga om dessa paragrafer.

21 kap. 23 §

Paragrafen bör ändras på samma sätt som Lagrådet föreslagit i fråga om 20 kap. 34 §.

22 kap. 7 §

Enligt andra stycket i paragrafen ska huvudmannen för utbildning i svenska för invandrare verka för att utbildningen kan bedrivas samtidigt som eleven uppbär ersättning från Försäkringskassan. Den enligt vad som upplysts vid föredragningen avsedda innebörden av bestämmelsen framgår enligt Lagrådets mening tydligare om bestämmelsen i stället ges följande utformning:

Huvudmannen ska också verka för att utbildning i svenska kan bedrivas under tid för vilken eleven får ersättning från sjukförsäkringen enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring och för att utbildningen kan kombineras med aktiviteter som erbjuds inom hälso- och sjukvården.

22 kap. 11 §

I den föreslagna paragrafens tredje stycke föreskrivs att varje kommun ska aktivt verka för att en nyanländ invandrare som omfattas av "lagen (2010:000) om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare" kan påbörja utbildningen i svenska för invandrare inom en månad från det att den nyanlände anmält sig till sådan utbildning hos kommunen.

Av författningskommentaren framgår att den nämnda lagen ingår i regeringens proposition 2009/10:60 Nyanlända invandrares arbetsmarknadsetablering – egenansvar med professionellt stöd. I den propositionen finns också ett förslag till ändring av 13 kap. 3 § i gällande skollag. Förslaget motsvarar den här av Lagrådet kommenterade paragrafen.

Lagrådet kan konstatera att samordning måste ske mellan de båda lagförslagen. Ett skäl är att förslagen i förevarande lagrådsremiss avses träda i kraft redan den 1 juli 2010 med vissa övergångsbestämmelser under det att lagförslagen i prop. 2009/10:60 avses träda i kraft först den 1 december 2010.

22 kap. 13 §

Vad ovan anförts under 20 kap. 10 och 11 §§ gäller också i fråga om denna paragraf.

22 kap. 23 §

Lagrådet, som har kommenterat likartade frågor under 10 kap. 21 §, hänvisar till kommentaren till den paragrafen.

22 kap. 28 §

Paragrafen bör ändras på samma sätt som Lagrådet föreslagit i fråga om 20 kap. 34 §.

23 kap. 6 §

Enligt första stycket får ingen annan myndighetsutövning än den som hör till en lärares undervisningsuppgifter överlämnas vid entreprenad i gymnasieskolan. Av författningskommentaren till bestämmelsen framgår att den myndighetsutövning som kan komma att överlämnas främst är betygssättning. Utfärdande av betygsdokument anges däremot vara en sådan uppgift som inte kan överlämnas vid entreprenad i gymnasieskolan. När det gäller kommunal vuxenutbildning, särskild utbildning för vuxna och utbildning i svenska för invandrare får, enligt andra stycket, förutom lärares uppgifter även rektors uppgifter som innefattar myndighetsutövning överlämnas till en uppdragstagare.

Det är enligt Lagrådet oklart vilken myndighetsutövning, förutom betygssättning, som enligt lagförslaget ska anses innefattas i en lärares undervisningsuppgifter. Rimligen avses därmed också en lärares befogenhet att t.ex. vidta disciplinära och andra särskilda åtgärder enligt 5 kap. Vilken myndighetsutövning som omfattas av första stycket bör dock belysas ytterligare i författningskommentaren.

Lagrådet ifrågasätter vidare behovet av skilda regleringar för gymnasieskolan och vuxenutbildningen när det gäller rektorers myndighetsutövning. Det torde ligga närmast till hands att den myndighetsutövning som hör till en rektors uppgifter, i likhet med lärarnas, får överlämnas vid entreprenad i gymnasieskolan. Det finns enligt

Lagrådets mening skäl att överväga frågan ytterligare i det fortsatta lagstiftningsarbetet.

23 kap. 8 §

I 1–6 §§ regleras överlämnande av uppgifter genom entreprenadavtal och i 8–11 §§ överlämnande av uppgifter genom samverkan. Av grundläggande betydelse när det gäller entreprenad är att huvudmannskapet ligger kvar hos kommunen, landstinget eller den enskilde huvudmannen och att dessa i egenskap av huvudmän ansvarar för verksamhetens innehåll men genom avtal låter någon annan ombesörja utförandet av uppgiften. Utmärkande för samverkan däremot är att ett avtal med någon om att utföra huvudmannens uppgifter får till följd att även huvudmannskapet och ansvaret för verksamheten överläts, däribland ansvaret för uppgifter som innebär myndighetsutövning. I definitionerna av entreprenad i 1 § respektive samverkan i 8 § används i båda paragraferna uttrycket ”utföra” uppgifter.

Eftersom det är en avgörande skillnad i juridiskt hänseende mellan att utföra uppgifter enligt entreprenadavtal och enligt samverkansavtal, får det inte råda någon tvekan om vilka slags uppdrag som de olika paragraferna reglerar. I förtydligande syfte föreslår Lagrådet ett tillägg i 8 § så att det av lagtexten klart framgår att ett avtal med en annan kommun om att utföra kommunens uppgifter innebär att den andra kommunen tar över huvudmannens ansvar och skyldigheter och inte enbart verkställigheten av en viss uppgift. Bestämmelserna i 8 § kan förslagsvis ges följande lydelse:

En kommun får sluta avtal med en annan kommun om att denna ska ta över ansvaret för kommunens uppgifter inom förskolan, fritidshemmet, kommunal vuxenutbildning, särskild utbildning för vuxna, utbildning i svenska för invandrare eller sådan pedagogisk verksamhet som avses i 25 kap.

En kommun får också sluta avtal med ett landsting om att detta ska ta över ansvaret för kommunens uppgifter inom kommunal vuxenutbildning och särskild utbildning för vuxna.

23 kap. 9 §

I 9 § bör hänvisningen till 2 kap. 26–29 §§ i första och andra styckena rätteligen vara 2 kap. 25–28 §§.

23 kap. 10 §

I konsekvens med ovanstående resonemang beträffande 8 § bör i 10 § uttrycket ”fullgöra” ersättas av ”ta över ansvaret för”.

23 kap. 11 §

I paragrafen föreslås en ändring motsvarande den som Lagrådet föreslagit beträffande 8 §. Lagrådet ifrågasätter vidare om ordet ”utomstående” i bestämmelsen sakligt sett avses tillföra något utöver begreppet ”annan”. Om så inte är fallet föreslås att ordet ”utomstående” utgår. Den inskjutna satsen ”utöver vad som följer av denna lag” synes överflödigt och kan därför utgå. Bestämmelsen i 11 § skulle mot denna bakgrund, jämte vissa redaktionella ändringar i tredje stycket, kunna ges följande lydelse:

Regeringen får meddela föreskrifter om möjlighet att låta enskilda och andra ta över ansvaret för enstaka inslag i verksamhet med offentlig huvudman inom skolväsendet.

När det gäller utbildning i form av ett individuellt program inom gymnasieskolan och gymnasiesärskolan får regeringen meddela föreskrifter om att enskilda och andra får ta över ansvaret för mer av utbildningen än som följer av första stycket.

För medverkan av någon annan än en huvudman inom skolväsendet får föreskrifter som meddelats enligt första och andra styckena avvika från bestämmelserna i 2 kap. 13–22, 32 och 36 §§.

24 kap. 2 §

I paragrafen, som innehåller föreskrifter om internationella skolor på grundskolenivå, ges en möjlighet att fullgöra skolplikten i en internationell skola. Möjligheten ska stå öppen för den som endast för en kortare tid har sitt hem i Sverige eller har andra särskilda skäl för att få utbildning i en sådan skola. I skollagen i övrigt används ofta uttrycket "är bosatt i". Så sker även i fjärde meningen i paragrafens andra stycke, där det anges att undervisning i bl.a. svenska språket ska ges i den omfattning som de elever som är bosatta i Sverige för kortare tid behöver. I 4 § första stycket föreskrivs att en elevs hemkommun ska lämna bidrag till den internationella skolan, under förutsättning bl.a. att eleven för en kortare tid är bosatt i Sverige. Om det i förevarande paragraf använda uttrycket "har sitt hem" är avsett att ha samma innebörd som "är bosatt i" bör enligt Lagrådets uppfattning det senare uttrycket användas även här.

Det första stycket i paragrafen skulle enligt Lagrådets mening vinna i tydlighet, om där redan från början anges att den som är skolpliktig under vissa förutsättningar får fullgöra sin skolplikt i en internationell skola. Vidare bör det uttryckligen anges att det ankommer på Statens skolinspektion att pröva frågor om godkännande av huvudman för en internationell skola. Första stycket skulle med hänvisning till det anförda kunna utformas på följande sätt:

Den som är skolpliktig och som för endast en kortare tid är bosatt i Sverige eller som har andra särskilda skäl att få utbildning i en internationell skola på grundskolenivå får fullgöra sin skolplikt i en godkänd sådan skola. Detta gäller dock inte sådana barn som avses i 7 kap. 5 eller 6 §. Statens skolinspektion prövar frågor om godkännande av internationella skolor på grundskolenivå.

Beträffande uttrycket ”betydande organisatoriska eller ekonomiska svårigheter” hänvisar Lagrådet till vad som anförs i fråga om 8 kap. 17 §.

24 kap. 4 §

I den föreslagna paragrafen behandlas frågan om en hemkommuns bidrag för en elev till en internationell skola. I första stycket anges förutsättningarna för att elevens hemkommun ska vara skyldig att lämna sådant bidrag. De i punkt 2 angivna förutsättningarna synes överensstämma med förutsättningarna i 2 § för att en elev ska få fullgöra sin skolplikt i en internationell skola och behöver därför inte anges också i punkt 2. Att bidraget ska lämnas från och med höstterminen det år eleven fyller sex år kan lämpligen regleras i andra stycket.

Första och andra styckena torde i enlighet med vad Lagrådet förordnat kunna ges följande lydelse:

Elevens hemkommun ska lämna bidrag till en godkänd internationell skola för en elev som enligt 2 § får fullgöra sin skolplikt där, om eleven är folkbokförd i Sverige eller om kommunen får särskilt statsbidrag för eleven.

Bidraget ska lämnas från och med höstterminen det år eleven fyller sex år och bestämmas med hänsyn till skolans åtagande och elevens behov efter samma grunder som kommunen tillämpar vid fördelning av resurser till de egna grundskolorna. Har en elev ett omfattande behov av särskilt stöd, är kommunen inte skyldig att lämna bidrag för det särskilda stödet, om betydande organisatoriska eller ekonomiska svårigheter uppstår för kommunen.

Beträffande uttrycket ”betydande organisatoriska eller ekonomiska svårigheter” hänvisar Lagrådet till vad som anförs i fråga om 8 kap. 17 §.

24 kap. 5 och 6 §§

Beträffande uttrycket ”betydande organisatoriska eller ekonomiska svårigheter” hänvisar Lagrådet till vad som anförs i fråga om 8 kap. 17 §.

24 kap. 7 §

Beträffande insyn i en internationell skolas verksamhet hänvisar Lagrådet till vad som anförs i fråga om 9 kap. 21 §.

24 kap. 10 §

I förslaget sägs att för intagna i kriminalvårdsanstalt ”anordnas” utbildning som motsvarar kommunal vuxenutbildning, särskild utbildning för vuxna samt utbildning i svenska för invandrare. För sådan utbildning ansvarar Kriminalvården enligt den föreslagna paragrafen.

Av författningskommentaren framgår att paragrafen inte har någon motsvarighet i 1985 års skollag. Däremot hänvisas till att frågor om utbildning för den som är intagen i en kriminalvårdsanstalt i dag regleras i förordningen (2007:152) om utbildning vid kriminalvård i anstalt. Enligt 1 § i förordningen ”får” kriminalvården för intagna i kriminalvårdsanstalt anordna utbildning motsvarande kommunal vuxenutbildning, vuxenutbildning för utvecklingsstörda och svenskundervisning för invandrare.

En första oklarhet i förslaget är vad som avses med ordet ”anordnas”. Det kan antingen betyda att Kriminalvården ”ska anordna

utbildning” eller, i likhet med vad som sägs i gällande förordning, ”får anordna utbildning”.

Enligt Lagrådets mening måste frågan klargöras under den fortsatta beredningen av lagstiftningsärendet och resultatet få komma till direkt uttryck i författningstexten.

En annan fråga är hur paragrafen förhåller sig till förslagets regler om rätt att delta i kommunal vuxenutbildning på grundläggande nivå (jfr 20 kap. 11 § tredje stycket) respektive rätt att delta i särskild utbildning för vuxna på grundläggande nivå (jfr 21 kap. 11 § andra stycket). Av nämnda lagrum framgår att denna rätt till utbildning med stöd av nämnda kapitel inte gäller intagna i kriminalvårdsanstalt utan att den frågan avses reglerad genom 24 kap. 10 §. Det är däremot inte helt klart vad som avses gälla beträffande utbildning i svenska för en invandrare som är intagen i en kriminalvårdsanstalt. Av den här kommenterade paragrafen får läsaren intrycket att det uteslutande är kriminalvårdens ansvar genom uttrycket ”För sådan utbildning ansvarar Kriminalvården”. Å andra sidan finns det inte någon bestämmelse i ”22 kap. Utbildning i svenska för invandrare” där motsvarande undantag görs som i 20 och 21 kap. för dem som är intagna i kriminalvårdsanstalt. Möjligen kan detta tyda på att både landets kommuner och kriminalvården har ett ansvar för att erbjuda utbildning i svenska för invandrare som är intagna i kriminalvårdsanstalt. Härtill kommer att vissa av hänvisningarna i författningss kommentaren till olika lagrum är felaktiga.

Enligt Lagrådets mening bör under den fortsatta beredningen klargöras vad som avses gälla.

24 kap. 23 §

Enligt paragrafen får ett skolpliktigt barn medges rätt att fullgöra skolplikten på annat sätt än som anges i skollagen under vissa förutsättningar. En sådan förutsättning är att verksamheten ska framstå som ett fullgott alternativ till den utbildning som annars står barnet till buds enligt föreskrifterna i skollagen. En annan förutsättning som ska föreligga är att det också finns "synnerliga skäl" för det alternativa sättet att fullgöra skolplikten.

Av författningskommentaren framgår att med införandet av kriteriet "synnerliga skäl" avses att bestämmelsen ska tillämpas med "stor restriktivitet".

Enligt Lagrådets mening synes detta förarbetsuttalande stämma överens med den föreslagna författningstexten i denna del. Däremot framstår det som mera svårbegripligt att exempel på sådana synnerliga skäl är de mycket allmänt beskrivna fallen att "... eleven under längre tid är borta från skolan på grund av resor eller filminspelning...". Här bör författningskommentaren enligt Lagrådets mening justeras så att den svarar mot vad som i allmänhet brukar avses med "synnerliga skäl" inom olika rättsområden. Skulle det däremot vara så att avsikten är att skolplikten ska kunna fullgöras på ett fullgott alternativt sätt vid t.ex. resor och filminspelningar utan andra begränsningar än att det just är resor eller filminspelningar bör annat uttryckssätt än "synnerliga skäl" väljas i författningstexten.

Enligt Lagrådets mening bör frågan få bli föremål för ytterligare övervägande och klargörande under den fortsatta beredningen av lagstiftningsärendet.

25 kap. 2 §

Enligt 2 § första stycket ska kommunen sträva efter att i stället för förskola eller fritidshem erbjuda ett barn pedagogisk omsorg, om barnets vårdnadshavare önskar det. Sådan omsorg ska enligt andra stycket genom pedagogisk verksamhet och omsorg stimulera barns utveckling och lärande. I tredje stycket anges att verksamheten ska utgå från varje barns behov. Vidare föreskrivs att verksamheten ska utformas så att den främjar social gemenskap och förbereder barnen för fortsatt lärande. I 6 § under rubriken "Gemensamma bestämmelser" med underrubriken "Övergripande utgångspunkter" återkommer samma allmänt hållna krav på verksamhetens utformning. Ordalydelsen är i huvudsak densamma. I andra stycket sista meningen anges att verksamheten ska utgå från en helhetssyn på barnet och barnets behov samt utformas så att den främjar allsidiga kontakter och social gemenskap. Nämnade bestämmelser innehåller delvis en dubbelreglering vilket lagtekniskt inte är lämpligt. För att undvika upprepningar föreslås att 2 § ges följande lydelse:

Kommunen ska sträva efter att i stället för förskola eller fritidshem erbjuda ett barn pedagogisk omsorg, om barnets vårdnadshavare önskar det. Kommunen ska ta skälig hänsyn till vårdnadshavarnas önskemål om verksamhetsform.

Sådan omsorg som avses i första stycket ska genom pedagogisk verksamhet stimulera barns utveckling och lärande.

Barn som av psykiska eller andra skäl behöver särskilt stöd i sin utveckling ska ges den omsorg som deras speciella behov kräver.

25 kap. 3 §

Den öppna förskolan ska enligt paragrafens andra stycke erbjuda barn en pedagogisk verksamhet i samarbete med de till barnen medföljande vuxna samtidigt som dessa ges möjlighet till social

gemenskap. Språkligt syftar "dessa" på medföljande vuxna. Den öppna förskolans verksamhet beskrivs i 2 § så att den genom pedagogisk verksamhet och omsorg ska stimulera barns utveckling och lärande och utformas så att verksamheten främjar social gemenskap och förbereder barnen för fortsatt lärande. En bestämmelse som har till syfte att ge vuxna möjlighet till social gemenskap förefaller inte ha sin rätta plats i skollagen.

Om det i stället är barnen som ska ges möjlighet till social gemenskap kan andra stycket i stället, med också en redaktionell ändring, ges följande lydelse:

Den öppna förskolan ska erbjuda barn en pedagogisk verksamhet i samarbete med vuxna som följer med barnen samtidigt som barnen ges möjlighet till social gemenskap.

25 kap. 5 §

I paragrafen används uttrycket "föräldrars". Med hänvisning till vad Lagrådet anfört under 8 kap. 4–7 §§ bör i stället "vårdnadshavares" användas.

25 kap. 8 §

Enligt den föreslagna paragrafens andra stycke ska kommunen ha rutiner för att ta emot och utreda klagomål mot sådan verksamhet som avses i 25 kap., dvs. vad som kallas annan pedagogisk verksamhet.

Lagrådet, som har kommenterat en paragraf med delvis likartat innehåll under 4 kap. 8 §, hänvisar till vad som anförts beträffande den paragrafen.

25 kap. 10 §

Enligt förslaget ska den kommun där en enskild bedriver viss pedagogisk omsorg besluta att huvudmannen har rätt till bidrag om vissa förutsättningar är uppfyllda.

Av motsvarande bestämmelser i gällande rätt (se 2 a kap. 13 och 17 §§ 1985 års skollag) framgår att ett ärende kommer till stånd "efter ansökan". Enligt Lagrådets mening bör så vara fallet även enligt förevarande paragraf.

25 kap. 11 §

Beträffande uttrycket "betydande organisatoriska eller ekonomiska svårigheter" hänvisar Lagrådet till vad som anförs i fråga om 8 kap. 17 §.

25 kap. 12 §

Beträffande uttrycket "betydande ekonomiska svårigheter" hänvisar Lagrådet till vad som anförs i fråga om 8 kap. 17 §.

26 kap. 1 §

I författningskommentaren anges att paragrafen beskriver innehållet i kapitlet. Lagrådet har redan inledningsvis i yttrandet kommenterat behovet, innehållet och utformningen av s.k. innehållsparagrafer i lagförslaget. Härtill kommer att den femte strecksatsen inte tycks svara mot något av det efterföljande innehållet i kapitlet.

26 kap. 2 §

I paragrafen definieras tillsyn. Definitionen skulle enligt Lagrådets uppfattning kunna ges en delvis annan redaktionell utformning enligt följande:

Med tillsyn avses i denna lag en självständig granskning som har till syfte att kontrollera om den verksamhet som granskas uppfyller de krav som följer av lagar och andra föreskrifter. I tillsynen ingår att fatta de beslut om åtgärder som kan behövas för att den huvudman som bedriver verksamheten ska rätta de fel som upptäckts vid granskningen.

26 kap. 10–18 §§

I paragraferna finns föreskrifter om tillsynsmyndigheternas möjligheter att besluta om olika ingripande åtgärder mot försumliga huvudmän. Tillsynsmyndigheten får tilldela en huvudman en anmärkning vid mindre allvarliga överträdelse eller, bl.a. om överträdelsen är ringa, avstå från ingripande. Tillsynsmyndigheten får också förelägga en huvudman att fullgöra sina skyldigheter. De mest långtgående ingripandena är, beträffande verksamhet som bedrivs av en enskild, återkallelse av ett beslut om godkännande eller bidrag och, beträffande verksamhet som bedrivs av en kommun eller ett landsting, att på kommunens eller landstingets bekostnad vidta de åtgärder som behövs för att åstadkomma rättelse.

Enligt 13 § får ett godkännande eller beslut om rätt till bidrag återkallas, om ett föreläggande enligt 12 § inte följts och missförhållandet är allvarligt. Enligt Lagrådets mening bör i det fortsatta beredningsarbetet övervägas om återkallelse bör kunna komma i fråga utan att huvudmannen dessförinnan förelagts att avhjälpa uppkomna brister. Sådan återkallelse kan tänkas vara befogad då det är uppenbart att det som brister är av så grundläggande art att förutsättningarna för

godkännande eller rätt till bidrag inte längre föreligger och det framstår som meningslöst att först förelägga huvudmannen att vidta rättelse.

Bestämmelserna får enligt Lagrådets mening en bättre struktur om de utformas på följande sätt:

Ingripanden vid tillsyn

Föreläggande

10 § En tillsynsmyndighet får förelägga en huvudman som enligt denna lag står under dess tillsyn att fullgöra sina skyldigheter, om verksamheten inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten och, i fråga om enskild huvudman, de villkor som gäller för godkännandet eller beslutet om rätt till bidrag. Ett beslut om föreläggande gäller omedelbart.

Ett föreläggande ska ange de åtgärder som tillsynsmyndigheten anser nödvändiga för att avhjälpa de påtalade bristerna.

Anmärkning

11 § En tillsynsmyndighet får i stället för att meddela ett föreläggande tilldela en huvudman som enligt denna lag står under dess tillsyn en anmärkning, om en överträdelse av vad som gäller för verksamheten är mindre allvarlig.

Avstående från ingripande

12 § En tillsynsmyndighet får avstå från att ingripa om

1. överträdelsen är ringa,
2. den vars verksamhet granskas vidtar nödvändig rättelse, eller
3. det i övrigt med hänsyn till omständigheterna finns särskilda skäl mot ett ingripande.

Återkallelse

13 § En tillsynsmyndighet får beträffande en verksamhet som bedrivs av en enskild återkalla ett godkännande eller ett beslut om rätt till bidrag som myndigheten har meddelat enligt denna lag om

1. ett föreläggande enligt 12 § inte har följts, och
2. missförhållandet är allvarligt.

14 § Ett godkännande av en enskild som huvudman eller ett beslut om rätt till bidrag ska återkallas, om den enskilde inte längre uppfyller förutsättningarna för godkännande eller bidrag.

15 § Återkallelse enligt 13 § får beslutas även om rättelse har skett vid prövningstillfället, om det kan befaras att det på nytt kommer att uppstå ett missförhållande som utgör grund för återkallelse.

16 § Tillsynsmyndigheten får besluta att ett beslut om återkallelse enligt 13 eller 14 § ska gälla trots att det inte har vunnit laga kraft.

Statliga åtgärder för rättelse

17 § Statens skolinspektion får beträffande en verksamhet som bedrivs av en kommun eller ett landsting besluta att staten på kommunens eller landstingets bekostnad ska vidta de åtgärder som behövs för att åstadkomma rättelse, om kommunen eller landstinget

1. inte har följt ett föreläggande enligt 10 §, och
2. grovt eller under längre tid åsidosatt sina skyldigheter enligt denna lag eller enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen.

Har staten haft kostnader för en åtgärd som vidtagits med stöd av denna paragraf, får denna kostnad kvittas mot belopp som staten annars skulle ha betalt ut till kommunen eller landstinget.

Tillfälligt verksamhetsförbud

18 § Om det är sannolikt att ett beslut om återkallelse enligt 13 eller 14 § eller ett beslut om statliga åtgärder för rättelse enligt 17 § kommer att fattas, och beslutet inte kan avvaktas med hänsyn till allvarlig risk för barnens eller elevernas hälsa eller säkerhet eller av någon annan särskild anledning, får tillsynsmyndigheten förbjuda den som bedriver verksamheten att tills vidare, helt eller delvis, driva verksamheten vidare.

Beslut enligt första stycket gäller omedelbart, om inte annat beslutas och får gälla i högst sex månader.

26 kap. 24 §

I enlighet med vad Lagrådet anfört inledningsvis bör ordet "närmare" i uttrycket "närmare föreskrifter" utgå.

27 kap. 6 §

I enlighet med vad Lagrådet anfört inledningsvis bör ordet "närmare" i uttrycket "närmare föreskrifter" utgå.

28 kap. 6 och 7 §§

Av bestämmelserna framgår att beslut om kostnadsfria resor för elever i specialskolan respektive sameskolan får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Enligt de materiella bestämmelserna i 12 kap. 25 § respektive 13 kap. 16 § ska staten svara för kostnaderna för de resor som krävs för utbildningen. I samma bestämmelser föreskrivs att elever i specialskolan respektive sameskolan som måste bo utanför det egna hemmet har rätt till tillfredsställande förhållanden och att staten ska svara för detta utan extra kostnader för eleven. Sådana beslut får överklagas till Skolväsendets överklagandenämnd (28 kap. 13 och 14 §§). Motsvarande överklagandeordning gäller för elever i grundskola med offentlig huvudman som måste bo utanför det egna hemmet. Eftersom nämndens beslut inte får överklagas kan boendefrågor efter överklagande prövas i endast en instans medan frågor om resor i princip ges möjlighet till prövning i tre instanser. Lagrådet ifrågasätter om denna skillnad är sakligt befogad. Det finns skäl att överväga och belysa frågan ytterligare i det fortsatta lagstiftningsarbetet.

29 kap. 17 §

I enlighet med vad Lagrådet anfört inledningsvis bör ordet "närmare" i uttrycket "närmare föreskrifter" utgå.

Förslaget till lag om införande av skollagen

1–3 §§

Paragraferna föregås av den gemensamma rubriken ”Inledande bestämmelser”. Varje paragraf har dessutom en egen rubrik. Rubriker bör användas då det behövs för att skapa klarhet och underlätta läsningen av en författning. Alltför många rubriker riskerar att få motsatt effekt. Enligt Lagrådets mening kan med fördel underrubrikerna slopas i förevarande fall eftersom de inledande bestämmelserna utgörs av endast tre paragrafer.

9 §

I paragrafen föreskrivs att ett ärende om åläggande av skolgång i grundskolan, särskolan eller specialskolan enligt 3 kap. 14 § i 1985 års skollag som inte avgjorts vid utgången av juni 2011 ska fortsätta att handläggas enligt bestämmelserna i 1985 års skollag.

Enligt den angivna bestämmelsen i 1985 års skollag kan en skolpliktig elev i en skola utanför det offentliga skolväsendet under viss förutsättning åläggas skolgång. Beslut om att ålägga ett barn skolgång överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Regeringsrätten har uttalat att en allmän utgångspunkt bör vara att de föreskrifter som är i kraft vid tidpunkten för prövningen av ett mål eller ärende ska ligga till grund för denna prövning (se t.ex. RÅ 1996 ref. 57). Det kan beträffande den aktuella lagstiftningen konstateras att ett åläggande av skolgång regleras på olika sätt i 1985 års skollag och i den nya skollagen. Formellt ska ett föreläggande riktas mot eleven enligt 1985 års skollag men riktas till elevens vårdnadshavare enligt den nya skollagen. Redan av detta skäl förefaller det enligt Lagrådets uppfattning mindre lämpligt att använda den av

Regeringsrätten angivna utgångspunkten för valet av de bestämmelser som ska tillämpas.

Det kan dock ifrågasättas, om de äldre bestämmelserna ska tillämpas så snart ett ärende som kan leda till ett beslut om åläggande att fullgöra skolplikt har inletts. Lagrådet finner att det finns skäl som talar för att de äldre bestämmelserna bör gälla endast för handläggningen av sådant ärende, om beslut om åläggande har meddelats före utgången av juni 2011.

33 §

Enligt paragrafen ska vissa beslut som fattats med stöd av 1985 års skollag gälla som beslut fattade med stöd av 29 kap. 22 § i den nya skollagen. Den senare bestämmelsen innehåller endast bemyndiganden för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter i olika avseenden. Bestämmelsen i förevarande paragraf bör därför enligt Lagrådets mening ange att ett äldre beslut bör fortsätta att gälla som ett beslut fattat enligt föreskrifter som meddelats med stöd av 29 kap. 22 § i den nya skollagen.

Förslaget till lag om ändring i diskrimineringslagen

2 kap. 6 §

Enligt första stycket 2 tillämpas inte förbudet mot diskriminering i 2 kap. 5 § när det gäller bestämmelser som tar hänsyn till ålder i fråga om viss utbildning. Som bestämmelsen är utformad omfattar den bl.a. pedagogisk omsorg som erbjuds i stället för förskola eller fritidshem. Enligt Lagrådets uppfattning bör övervägas om inte

bestämmelsen bör omfatta även annan pedagogisk verksamhet enligt 25 kap.

Förslaget till lag om ändring i lagen om kommunalt vårdnadsbidrag

2 §

I paragrafen anges bl.a. att med förskola jämställs sådan omsorg som avses i 25 kap. 5 § skollagen. Den paragrafen innebär att kommunen ska sträva efter att erbjuda omsorg under tid då förskola eller fritidshem inte erbjuds i tillräcklig omfattning. Enligt förevarande paragraf kommer därför förskola att jämföras med omsorg som erbjuds i stället för fritidshem. Lagrådet förordar att paragrafen i stället ges följande lydelse:

Med förskola avses i denna lag förskola enligt skollagen (2010:000). Med förskola jämföras i denna lag pedagogisk omsorg som erbjuds i stället för förskola och sådan omsorg som enligt 25 kap. 5 § skollagen erbjuds i stället för förskola.

Förslaget till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen

23 kap. 1 §

Paragrafen avser enligt rubriken närmast före paragrafen förskola och viss annan pedagogisk verksamhet. I paragrafen anges att sekretess gäller i förskola, pedagogisk omsorg som erbjuds i stället för förskola, öppen förskola och sådan omsorg som avses i 25 kap. 5 § skollagen. En motsvarande bestämmelse som avser fritidshem finns i 23 kap. 3 §. Det får antas att avsikten har varit att 1 § ska innehålla bestämmelser som rör förskola och verksamhet som erbjuds i stället för eller kompletterar förskola och att 3 § ska innehålla bestämmelser som rör fritidshem och verksamhet som

erbjuds i stället för fritidshem. Lagrådet förordar att förevarande paragraf därför ges följande lydelse:

Sekretess gäller i förskola och sådan pedagogisk verksamhet som avses i 25 kap. skollagen (2010:000) och som erbjuds i stället för eller kompletterar förskola, för uppgift om en enskilds personliga förhållanden, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till denne lider men.

23 kap. 3 §

Med hänvisning till vad Lagrådet anfört beträffande närmast föregående paragraf bör andra stycket i 3 § inledas på följande sätt:

Sekretess gäller i fritidshem och sådan pedagogisk verksamhet som avses i 25 kap. skollagen (2010:000) och som erbjuds i stället för fritidshem för uppgift om ...

25 kap. 13 a §

Paragrafen innebär att sekretess som gäller för uppgifter i den särskilda verksamhet inom hälso- och sjukvården, som består av den medicinska grenen av skolväsendets elevhälsa, i undantagsfall kan brytas för att lämna uppgifter till personal som arbetar inom övrig skolverksamhet. Uppgifter ska t.ex. kunna lämnas om en elev till en rektor eller lärare för att elevens behov av stöd i undervisningen ska kunna tillgodoses. Av paragrafens ordalydelse framgår att föreskriften ska tillämpas restriktivt. Enligt författningskommentaren ska det vara fråga om en allvarlig situation som inte kan lösas på annat sätt än genom att uppgiften lämnas ut. Lagrådet har förståelse för att det i undantagsfall kan vara nödvändigt att lämna ut medicinska uppgifter om en elev till t.ex. en lärare för att eleven ska kunna få nödvändigt stöd i undervisningen. Det är dock angeläget att elever som lämnar känsliga uppgifter vid samtal med personal inom elevhälsan även fortsättningsvis kan göra det med förtroende för att

uppgifterna inte sprids vidare till obehöriga. Med det förslag som nu lämnas kommer uppgifter som skyddas av sekretess med ett s.k. omvänt skaderekvisit inom elevhälsan, vid ett utlämnande till personal i den elevstödjande verksamheten utanför elevhälsan, att omfattas av en svagare sekretessregel med rakt skaderekvisit i den sistnämnda verksamheten. Det är otillfredsställande att det i vissa fall uppkommer ett svagare sekretesskydd för sådana känsliga uppgifter som det nu är fråga om. Lagrådet ställer sig därför tveksam till lagförslaget om den sekretessbrytande bestämmelsen.

Förslaget till lag om ändring i socialförsäkringsbalken

12 kap. 7 §

Enligt paragrafen i sin gällande lydelse har en förälder rätt till föräldrapenning i samband med besök i förskoleverksamhet där barnet deltar. Avsikten med ändringsförslaget synes vara att ersätta förskoleverksamhet med denna verksamhets motsvarigheter i den nya skollagen. Förslaget innefattar en hänvisning till omsorg som avses i 25 kap. 5 § skollagen. Sådan omsorg omfattar även omsorg som erbjuds i stället för fritidshem. Om detta inte är avsikten förordar Lagrådet att bestämmelsen i stället ges följande utformning:

En förälder som besöker förskola eller sådan pedagogisk verksamhet som avses i 25 kap. skollagen (2010:000), som erbjuds i stället för eller kompletterar förskola, där barnet deltar har rätt till föräldrapenning i samband med besöket.

13 kap. 26 §

Paragrafen reglerar rätt till tillfällig föräldrapenning för kontaktdagar, om föräldern avstår från förvärvsarbete i samband med bl.a. besök i förskola, fritidshem, pedagogisk omsorg som erbjuds i stället för

förskola eller fritidshem eller omsorg som avses i 25 kap. 5 § skollagen som barnet deltar i. Punkten 4 är till stor del en upprepning av vad som anförs i punkten 3. Till undvikande av detta föreslås att punkterna 3 och 4 slås samman och bildar en ny punkt 3. Vidare kan denna punkt enligt Lagrådets mening ändras i huvudsaklig överensstämmelse med vad Lagrådet förordat beträffande 12 kap. 7 § socialförsäkringsbalken och 23 kap. 3 § offentlighets- och sekretesslagen. Punkten föreslås få följande lydelse:

3. besök i förskola, fritidshem eller sådan pedagogisk verksamhet som avses i 25 kap. skollagen (2010:000) som barnet deltar i.

Övriga lagförslag

Lagrådet lämnar övriga lagförslag utan erinran.